

# Montaurá



Nº 30 Primavera 1995

REVISTA DE MANCOR DE LA VALL



TEMPERATURES I PLUGES A MANCOR DE LA VALL							A N Y 1995	
MES	TEMPERATURES (Graus Cent.)				PLUGES (Litres)			
	MÍNIMA MITJA	MÀXIMA MITJA	MÍNIMA DEL MES		MÀXIMA DEL MES		Mitja dels Anys 1986 a 94	ANY 1995
			DIA	°C.	DIA	°C.		
GENER	7.2	13.0	4	3	25	20	105	74
FEBRER	9.5	16.8	23	6	15	21	72	27
MARÇ	8.3	15.4	17	6	25	21	39	29
ABRIL							81	
MAIG							55	
JUNY							25	
Total any .....							801	130

Miquel Saurina i Vallori

## S U M A R I

Portada TEMA DE MANCOR, dibuix del artista Joan Saura i Palliser.

- Pàg. 2 TEMPERATURES I PLUGES A MANCOR. Miquel Saurina i Vallori.  
 Pàg. 3 Tirant amb fona: VOTAR, ACTE SOBIRÀ. Miquel Julià i Prohens.  
 Pàg. 4 CRÒNICA. Gabriel Fiol i Mateu.  
 Pàg. 7 AJUNTAMENT DE MANCOR: Plenaris.  
 Pàg. 8 ELS MISSIONERS HI SON SEMPRE. Miquel Mulet i Coll.  
 Pàg. 10 DE CA NOSTRA..., Jaume Gual i Mora.  
 Pàg. 13 ESGLÉSIA. Bartomeu Fons i Pascual.  
 Pàg. 14 D'OFICI... CARBONER: PEP MARTORELL I VALLORI.  
 Pàg. 15 UNIVERSITARIS ALEMANYS VISITEN EL NOSTRE POBLE.  
 Pàg. 16 Entrevista: JOAN FONTANET I MARTORELL, "MIET". Jaume Gual i Mora.  
 Pàg. 20 L'esplai. - A LES FESTES SENSE ALCOHOL L'ESPLAI DIU: SI. Grup de monitors.  
 Pàg. 21 TOPONÍMIA DOCUMENTADA (30). Gabriel Fiol i Mateu.  
 Pàg. 22 SES GLOSES D'EN TOMEU SINEVER.  
 Pàg. 23 ELS LLINATGES DELS MANCORINS (i 29). Gabriel Fiol i Mateu.  
 ARA HA FET VINT ANYS...  
 Pàg. 24 L'Escola: "IMATGES DEL CARNAVAL.  
 Vox Populi: LA DEVALUACIÓ DE LA PESSETA. Jaume Reynés i Grau.  
 Pàg. 25 IV MARATÓ FOTOGRÀFICA.  
 Pàg. 26 Jo, TRUC !!. Miquel Vallori i Mateu.  
 Pàg. 27 EL FUTBOL. Miquel Vallori i Mateu.  
 Pàg. 30 Per llepar - se els dits: CUINA DE PASQUA I ALTRES HERBES.

Contraportada Imatges d'ahir: "ELS DARRERS DIES" (Any 1935).  
 Comentari d'En Biel de Son Nadal.

**NECESITAM  
ELS TEUS  
MEDICAMENTS  
NO ELS TIRIS  
DEPOSITALS  
A LA TEVA  
FARMACIA**

**+ Creu Roja Espanyola**

**Montaura**

Revista de Mancor de la Vall

Redacció: **Grup de Mancorins**  
 Maquetació: **En Joan & Co.**  
 Fotografies: **Gabriel Fiol i  
Magdalena Campaner**  
 Col.laboradors: **Tots els qui vulguin**  
 EDICIÓ: **COL·LECTIU MONTAURA  
Mestre M. Caballer, 2  
07312 MANCOR DE LA VALL  
Telèfon i Fax: 504539**  
 Dipòsit Legal: **PM 3-1988**  
 IMPRESSIÓ: **GRÁFICAS GOYA (Lloseta)**

Les responsabilitats dels articles recauran  
només damunt de llurs autors.

GOVERN  BALEAR

### INDEMNITZACIÓ COMPENSATÒRIA DE MUNTANYA (ICM) 1995 AVÍS ALS TITULARS D'EXPLOTACIONS AFECTADES

Poden ser beneficiaris de l'Indemnització Compensatòria de Muntanya (ICM) de 1995 els TITULARS D'EXPLOTACIONS AGRÀRIES que disposin a la seva explotació d'un mínim de 2 has. de cultius agrícoles o forestals o una ramaderia lligada a les terres de les seves finques de 2 UGM o el seu equivalent, tinguin l'activitat agrària com ACTIVITAT PRINCIPAL, resideixin habitualment en el terme municipal en què es realitzi la seva explotació o en algun dels municipis limítrofs, es comprometin a continuar amb la seva activitat agrària almenys 5 anys, no percebin prestació per desocupació, jubilació o altra prestació anàloga i que la explotació estigui situada en alguns dels municipis següents:

• Alaró, Escorca, Lloseta, Mancor de la Vall, Santa Maria del Camí i Selva, que podran presentar-se per formular la seva sol·licitud a la Delegació Comarcal d'INCA, C/ Verge de Montserrat, 51 (Telèfon 501475).

EL TERMINI FINAL PER A LA PRESENTACIÓ DE SOL·LICITUDS finalitza el dia 8 de maig de 1995.

Conselleria d'Agricultura i Pesca

# ACCIÓ PER CONSTRUIR UN PAÍS

## Tirant amb fona

Miquel Julià i Prohens

Escriptor



### Votar, acte sobirà

**A**l dret a votar l'acompanya un deure, el de votar responsablement. I això té premi. Si elegeixes un representant teu capaç i resolt a fer progressar el país, compartiràs el mèrit de la seva gestió; però, si saps que escolleixes un polític que no en té ni idea ni voluntat, ets un irresponsable i et faràs còmplice de l'estrall causat; i, si per cas l'elegeixes perquè defensis els teus interessos particulars, en lloc de tutelar els del poble, prostitueixes el teu vot. El mal elector es fa corresponsable de la corrupció i de la ruïna econòmica i nacional del país, que ell mateix ha posat en males mans.

Votar és erigir-se en jutge dels qui han governat i dels qui ara en són candidats; dels primers sobretot. Cal tenir coneixença dels seus fets i de les seves intencions, no sigui cosa que a bon gat encomanis el formatge! Votar és condemnar a l'exili polític els qui no han servit el poble; és triar i escollir els qui, malgrat tot, mantenen encesa la flama de la il·lusió de fer país. I això el poble ho enumera, ho coneix i a vegades ho palpa. Les seves paraules, les dels polítics, els retraten; i els seus silencis. Tot el que han fet; i el que han deixat de fer. I sobretot els seus escàndols. És ver que hi ha molta bona gent, genteta tal volta, curta tal vegada, que vota perquè sí o que dóna el vot als de sempre, no en faltaria més!; que no pren seriosament el que fa; que, mentre voti, ja està bé! Tots aquests, més que irresponsables, són uns inconscients; voten per fútileses. Hi ha joves que voten al dictat dels pares o de la colla; i hi ha vells als quals la por dicta el vot; no ja la por de perdre la pensió, sinó una por tan fútil com la de perdre el local de la tercera edat o la xocolatada.

Cal denunciar, emperò, i condemnar un fet. Sovint són els mateixos polítics, sobre-

tot els qui tenen el poder i les finances, els qui creen i fomenten corrents i allaus d'inconsciència i d'irresponsabilitat. Sembla que per a ells, com més inconscients hi ha, millor. Així compten amb el vot d'aquests saduits, que té el mateix valor i pes que el de qualsevol altre. És evident que moltíssims electors sofreixen una marcada i nefasta desviació electoral, afectats per un camp magnètic creat aposta per salvaguardar interessos particulars ben definits. És com si aquests polítics, assaltadors del país, interferissin en el procés democràtic amb les més banals i perverses armes de persuasió; instal·lats com a propietaris del poder polític i corromputs pels especuladors, confonen el poble per eludir la seva condemna i evitar la fuga del seu vot. I, una vegada aconseguit, el planten.

Aquests, que foren elegits com a representants del poble, sovint ni en teoria ni de fet el representen; damunt se n'aprofiten. Quan això passa, el procés electoral roman durant quatre anys interromput i substituït per decisions interessades. Tant és així que, quan el poder roman en mans d'una colla d'aprofitats, les seves actuacions es decideixen, si més no, d'esquena al poble i fent també orelles sordes a la democràcia directa de les manifestacions populars. És llavors que vénen a compte les paraules de Brian Beedhan: La democràcia és un fruit que no acaba de madurar.

**É**s per això que, enfront d'un panorama com el que tenim a les Balears, cal remarcar que la comesa primordial del ciutadà, en votar, és i cal que sigui actuar com a jutge implacable dels qui fins ara han governat i ensems com a rei i sobirà que valora, designa i elegeix, entre tots els candidats,

els qui ha donat proves de validesa per defensar, dirigir i fer prosperar el país en identitat cultural i en benestar social.

Ben cert és que resulta lent i difícil recuperar un poble enfonsat durant seixanta anys en la inconsciència nacional i la inèrcia social a força de terror, pressions i engany. Com fer-ho? Com suscitar una profunda indignació en l'opinió dels mallorquins, per tal de reparar i superar antics errors que pesen en la seva consciència cívica? Sí, el procés és lent, però una minoria incansable i insubornable, ben arrelada en l'autoestima i en la unió, esdevé tan imparabile com una gota d'oli i tan eficaç com la corrent elèctrica en una nit de foscor. El primer objectiu ha d'esser il·luminar les terres verges de la consciència, encendre el llum en les llars mallorquines. La recuperació d'aqueixa consciència haurà començat quan els mallorquins se n'adonin que estan profundament arrelats dins les injustícies; que estan vetats de prendre decisions vàlides sobre els temes més vitals per a ells; que estan immersos dins un gran progrés econòmic i n'estan exclosos: que, gràcies a vots mal donats, els mateixos polítics mallorquins que els governen, afiliats i subordinats a partits estatals centralistes, són còmplices de la dependència i limitacions que sofreixen.

**L**a nostra recuperació haurà esclatat el dia que ens adonem i ens empegueguem del gep de dependència que portam; el dia que ens nesqui una profunda indignació que ens empenyi a la revolta; el dia que, com el de les properes eleccions, ens comportem, malgrat sigui per un dia, com a jutges implacables i sobirans assenyats del nostre futur. Bastarà un vot ben donat.

# Acció

PER L'ESCOLA I PER LA LLENGUA  
PER L'AUTOGOVERN

# CRÒNICA

## GENER

Després de l'espectacular arribada dels Reis Mags carregats de joguines, el cicle nadalenc es clausurà amb la pujada a Santa Llúcia. Si bé el temps no fou molt propici, sí foren bastants que hi arribaren amb altres medis per prendre la popular xocolatada amb ensaïmades.

El dia 12 morí Montserrat Mateu Vallori, guàrdia rural jubilat de la "Hermandad de Labradores y Ganaderos". Descansi en pau.

El dia 13 quedà inaugurada l'exposició "FOTOGRAFIA A BALEARS" a la Sala Municipal d'exposicions, patrocinada conjuntament per l'ajuntament i la Caixa de Balears "SA NOSTRA".

La festa de Sant Antoni, per motius laborals, es traslladà al cap de setmana més pròxim. Començà el divendres dia 13 amb un glosat de picat a càrrec d'En Llorenç Quic i alguns espontanis i un recital de romanços i cançons interpretades per Gabriel Majoral, el qual agradà molt a la concurrència que anà al Casal de Cultura.

El dissabte dia 14 se centrà la festa fora el fogueró on foren molts els que soparen abans d'anar a ballar a Can Bernat amb la música del "Duo Nilas".

El diumenge dia 15, després de la tradicional baixada del corb, se celebraren les beneïdes. En els concursos patrocinats per l'ajuntament i la Caixa "Sa Nostra", es concediren els premis següents:

Animal de més interès ramader: El ca de bestiar que portava Joan Mir.

Millor animal de raça autòctona: el mul portat per Joan Perelló.

Animals més destacats: el cavall portat per Catalina Balaguer i el ca de bou portat per Antoni Alorda.

Pel que respecte a les carrosses, els premis es repartiren així:

Primer premi: Els verdets de Santa Llúcia

Segon premi: Contes

Tercer premi: El fogueró de Sant Antoni

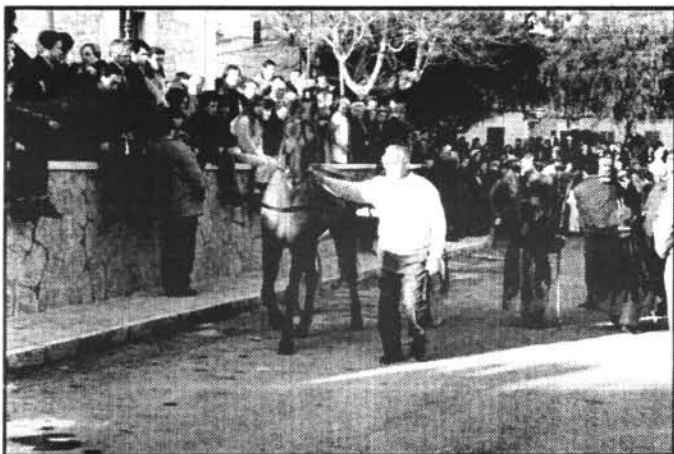
Quart premi: La comparsa de l'Esplai.

## FEBRER

El dia 15 començà el curset de quadres en relleu impartit per Na Catalina Martí essent 21 les persones inscrites.

El dia 18 l'Associació d'Amics de la Tercera Edat, organitzà una excursió a Valldemossa.





Després de berenar a "Can Miquel" visitaren els museus ubicats a la Cartoixa. Els noranta assistents foren atentament rebuts pel batle de dita vila. Posteriorment dinaren al restaurant "Ses Coves de Galdent".

Els darrers dies d'enguany començaren en la dita associació amb un sopar de fava pelada i coca amb tallades seguit d'un ball de disfresses, el Dijous Llarder.

El dissabte dia 25 se celebrà ball a Can Bernat amb concurs de disfresses. El jurat considerà merèixer ser guardonats a Ester Martorell com la millor disfressa individual, als "tres lames" com el més original i els "Pallassos" com la millor comparsa.

El diumenge dia 26 tingué lloc la Rueta Infantil que recorregué els carrers dels poble animats pels grups TRUMLAIDE i el CLUB D'ESPLAI S'ESTEL, baix l'amenaça de la pluja que al final no caigué.

El Carnestoltes acabà amb l'acte més tradicional i que perdura des del temps amb què oficialment no es celebrava: el ball dels casats a Can Bernat.

## MARÇ

El dia 2 morí Antònia Frontera Martorell "Polleta" que era la persona de més edat nativa de Mancor: tenia 94 anys. Al cel sia.

El dia 4 també morí Jerònima Vallori Nicolau "Bellesta" als 68 anys d'edat. Descansi en pau.

El dia 13 nasqué Catalina, filla de Bartomeu Bestard i de Francisca Vallori. Moltes felicitats.



El dia 14 visitaren Mancor un grup d'universitaris alemanys que estudiaven català. Foren rebuts a l'ajuntament i després visitaren l'església parroquial, Massanella, la tafona de Son Morro i Santa Llúcia.

El dia 16 es presentà el programa "Prevenió de drogues a Mallorca" a càrrec de Matilde Borràs en el Centre Parroquial.

El mateix dia 16 morí Montserrat Fontanet Martorell als 88 anys d'edat. Descansi en pau.

El dia 18 es casaren a l'oratori de Santa Llúcia Llorenç Martorell Seguí i Joana Maria Alba Mateu. Felicitats.

El dia 30 el poble es consternà per la tràgica mort de Jaume Martorell Martí de 36 anys d'edat. Descansi en pau.

El mateix dia en el Casal de Cultura es representà la popular obra de Bartomeu Ferrà "Els calçons de Mestre Lluc" pel grup de teatre de la llar dels ancians "Edat d'Or". L'ambient que regnava pel poble no era propici per anar de sainets, per la qual cosa l'entrada fou minsà.

Gabriel Fiol Mateu



# Ajuntament de Mancor

## PLENARIS

### Sessió ordinària de dia 27 de gener

Es començà la sessió donant compte de la correspondència i disposicions oficials rebudes, essent d'interès per Mancor la concessió per part del Consell Insular de Mallorca d'una ajuda de 300.000 pts, per l'edició del llibre "Oratori de Santa Llúcia de Mancor de la Vall".

Amb caràcter urgent, per la premura del temps disponible, es presentà a la Mancomunitat del Raiguer la sol·licitud d'ajuda, amb càrrec als Fons europeu de cohesió, de les obres "Proyecto de pavimentación de suelo, plazas y varias calles del casco histórico, plantación de arbolado, dotación de red de pluviales, previsión de canalizaciones subterráneas para instalaciones urbanas y colocación de mobiliario urbano en calles Metge Josep

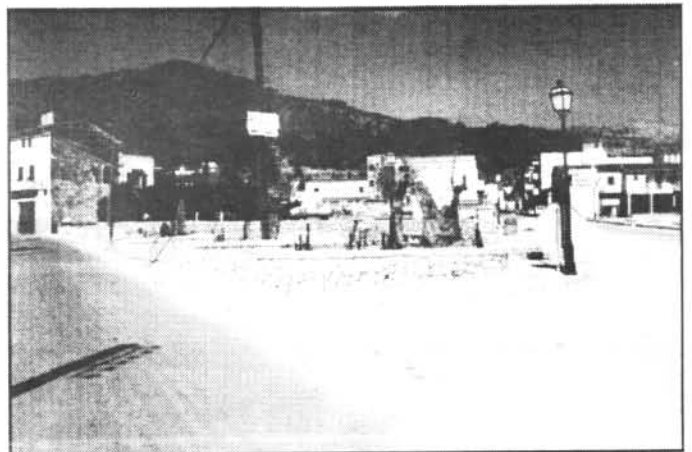
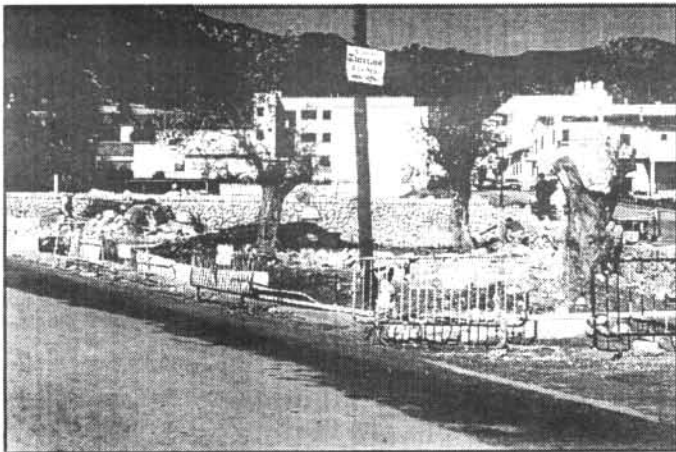
Mateu, Canaleta, Biniarroi i plazas D'Alt i Espanya".

Es concediren vuit llicències d'obres a particulars.

S'aprovà la certificació d'obra núm. 1 del projecte "Zona ajardinada carrers M. Sintes i S. Beltran" a favor del contractista "Serra de Tramuntana, PISL".

### Sessió extraordinària de dia 11 de febrer

S'aprovà l'ampliació de l'oferta d'ocupació 1.995 amb la creació d'una plaça d'auxiliar de Biblioteca. Seguidament s'aprovaren les bases per proveir dita plaça atenent que segons escrit del Consell Insular de Mallorca havia donat dos mesos per anul·lar la resolució de l'ajuntament de 30-12-94 relativa a l'aprovació d'unes bases per a



la selecció, en règim laboral i pel sistema de concurs, d'aquesta plaça, així com la composició del tribunal qualificador.

Es retirà de l'ordre del dia el punt relatiu a l'aprovació de "Bases convocatòria concurs plaça netejadora".

#### **Sessió extraordinària de dia 4 de març**

De la correspondència i disposicions oficials rebudes destacam la recepció dels estatuts que ha remès l'Institut Balear d'Aigües i que regirien el consorci d'aigües a crear entre el Govern Balear i el nostre ajuntament.

Es donà compte de la resolució de la Conselleria de Governació en la que fa el nomenament del Sr. Francesc Sabater Mulet com a secretari interí de l'ajuntament.

S'aprovà definitivament el compte General de 1.993.

Es concediren catorze llicències d'obres a particulars, dotze connexions individuals d'aigua potable a les vivendes de l'IBAVI del carrer Salvador Beltran, a més d'una altra a un particular.

S'aprovaren les certificacions d'obres a Serra de Tramuntana PISL. la número dos i la darrera del projecte "Zona ajardinada carrers M. Sintes i S. Beltran" així com la única del projecte "Piscina Municipal per a nins" a favor de Construccions Joana Gual.

S'aprovà l'adjudicació de la utilització i explotació del bar del Casal de Cultura i del Poliesportiu Municipal a D. José Vadillo Gracia.

S'aprovà fer-se la sèptima edició de la cursa per relleus Pollença-Mancor de la Vall, el dia 23 d'abril.

També quedà fixada la data de realització de la IV Diada de pintura els dies 3 i 4 de juny.

S'aprovà presentar al "Pla Territorial d'equipaments esportius" del Consell Insular de Mallorca els projectes "Vestuaris campo de futbol" i "Pista Polideportiva vallada".

## **ELS MISSIONERS**

### **HI SÓN SEMPRE**

Dels aspectes positius del 94 els mitjans de comunicació destacaren la solidaritat dels espanyols, i dins aquest camp, que els missioners feia estona que hi eren.

Mai la TV havia parlat tant dels missioners. Ni d'aquesta manera. Un dels mitjans s'exclamava, amb signes d'admiració, de com distribueixen el temps els missioners. Els capellans, deia, dediquen el 15% al culte i el 85% a tasques de desenvolupament. Si són seglars o religioses, només un 5% a tasques específicament religioses i el 95% al desenvolupament.

Així ho veuen des de defora. Vist des de dins, diria que el missioner dedica el cent per cent del seu temps i tota la seva il·lusió a l'anunci de Jesucrist. ANUNCIAR, que és donar a conèixer, fer a saber, mostrar, oferir, de cap manera imposar, ni conquerir. El quid de la qüestió està en el COM es fa l'anunci. Si em permeteu una resposta clara, diria: el missioner anuncia que Déu és un Pare que ens estima, amb fets, testimonis i paraules.

Primer, fets. Quan trob una persona amb fam i li vull mostrar que Deu l'estima (això és evangelitzar) no ho faré amb consells, promeses per a més endavant, etc. Només hi ha una resposta possible: donar-li menjar. Amb un afegit: capacitar perquè es puguin valer per si mateixos.

Fets i testimoni. Ni l'un ni l'altre els tenim en exclusiva els creients. Les ONG, per exemple, mostren enfilois de fets idèntics als dels missioners, sovint realitzats conjuntament, ONG i missions. I els testimonis de tants cooperants (no sempre dels "tècnics" amb sous que consumeixen, molts pressupostos) solen ser admirables.

Ara bé, els testimonis del missioner és el testimoni de la fe. Hi són sempre i per ara, surt a una mitjana de dos per mes que hi deixen la pell. Dos





màrtirs cada mes. Màrtir que precisament vol dir testimoni. Testimoni del que anuncia.

Per això hi són sempre, arreu del món. Les mateixes ONG saben, per experiència, que els camins oberts dels missioners són els més curts i de més eficàcia per arribar als qui necessiten l'ajuda. I que sempre els troben oberts i transitables, sense gelosies ni protagonismes que minvin els bons resultats. Un aspecte poc divulgat del camp missioner que el 94, amb els greus esdeveniments viscuts, va posar damunt fulla.

La diada de MALLORCA MISSIONERA, que celebrarem el 14 de maig, ens recorda que els missioners hi són sempre i que necessiten la nostra ajuda. Però, alerta, que massa sovint "ajudar" s'agafa com eufemisme per demanar doblers. I els doblers no són la primera necessitat de les missions.

No hi ha missions sense missioners, homes o dones, batiats que moguts per la seva fe volen anunciar Jesucrist de la manera i acceptant les conseqüències que facin creïble l'anunci. Capellans, religiosos o seglars que oferesquin un mínim de tres anys continuats a la tasca missionera. També per a tota la vida, mitjançant un dels Instituts religiosos missioners. O sigui, que les missions necessiten persones. Sense persones poca vasa hi fan els doblers.

I animació missionera. Quan un diu que se'n va a missions provoca diverses reaccions: "Està malament des cap", "no sap què es fa". I si és un capellà apreciat pel poble, s'afegeix: "el Bisbe no té es cap bé". També: "ets un valent", "coratge", "compta amb sa meva simpatia", "t'admir", "m'agradaria tenir es coratge i sa fe que tu tens". Uns animen. Fan animació missionera. Que també suposa informar, donar a conèixer la realitat de les missions.

I pregària. La més gran aportació dels creients. Llavors sí, en quart lloc, l'economia hi juga el seu paper. Que els missioners dinen cada dia. I espenyen sabates. I compren llibres.

Ara que ningú digui: "jo no puc ajudar més que amb doblers". Ni sols amb pregària i doblers. La majoria, per raons d'edat, salut, circumstàncies familiars, professionals, etc. no es podran oferir com a missioners. En canvi animar, o desanimar, no sols és possible, sinó situació que sovint hem d'enfrontar i resoldre d'una manera o de l'altra, Llavors sí, doblers. No per tranquilitzar consciències. Sinó per completar el compartir. Compartim pregària, temps, curolles, simpatia, i també doblers.

Miquel Mulet Coll

# DE CA NOSTRA...

## LLENGUA.

### 1. Ús del guionet ( - ).

El guionet s'empra:

- Per a dividir els mots a final de línia.
- Per a separar els elements que integren certes paraules compostes.
- Per a unir pronoms febles al final dels verbs.

Al passat número de MONTAURA vàrem veure el primer apartat, és a dir, l'ús del guionet per a dividir els mots a final de línia, veurem ara els altres dos.

Per a separar els elements que integren certes paraules compostes caldrà tenir en compte les següents indicacions:

1. Se separen amb un guionet si el primer element acaba en vocal i el segon comença per **r**, **s**, **x**. Exemples: *barba-rossa*, *penja-robos*, *penya-segat*, *mata-xinxes*, *escura-xemeneies*. Però escriurem *trencaclosques*, *cercavila*, *passaforadí*, perquè el segon element no comença amb les lletres dites (**r**, **s**, **x**).

2. També se separen les paraules compostes dels exemples següents:

- *anglo-saxó*, *greco-llatí*, *íbero-romà*
- *històrico-artístic*, *socio-econòmic*, *pseudo-filòsof*, *plano-covex*
- *vice-president*, *pre-cristià*, *no-res*, *després-ahir*
- *poc-pèl*, *poca-traça*, *poca-vergonya*
- *cap-i-cua*, *corre-cuita*, *suca-mulla*
- *nord-est*, *sud-oest*, *nord-americà*, *sud-africà*

3. Certs números també se separen amb guionet, *vint-i-un*, *trenta-cinc*, *cinc-cents*, *cinc-centes*.

Els pronoms febles al final dels verbs s'uneixen pel guionet quan no s'apostrofen. Exemples: *tor-nau-la*, *portar-lo*, *portar-ho*, *dur-los-ho*, *dona-me'l*, *anar-se'n*.

## PARLEM COM CAL

1. Fixau-vos en distingir entre **comptar** i **con-**



**tar**. Ambdós mots difícilment es diferencien a la pronunciació, però sí que s'escriuen de forma diferent. Un i altre tenen diferents significats.

**Comptar**: determinar el nombre d'objectes d'un conjunt, mesurar el temps, incloure dins un compte, avaluar (quelcom) a un cert preu, dir els nombres enters segons un ordre, etc.

**Contar**: relatar amb detall, narrar un conte o un fet.

2. Recordau el nom i la grafia de les quatre estacions de l'any: *primavera*, *estiu*, *tardor*, *hivern*. Popularment la tardor també es diu *primavera d'hivern*, i en llenguatge poètic *autumne*.

## VOCABULARI.

- perera = peral
- magraner = granado
- prunera = ciruelo
- cirerer = cerezo
- noguer = nogal
- morer = moral
- figuera de moro = opal, higuera de pala
- figuera borda = cabrabigo
- servera = serbal
- codonyer = membrillero

## DE FESTES, REFRANYS I CURIOSITATS

### Festes:

Les festes més importants del mes **d'abril** són: Sant Vicenç Ferrer (dia 5), aquest frare dominic nascut a València l'any 1350 fou insigne predicador. Reclamat pels Jurats de Mallorca va arribar a la nostra illa el dia 1 de setembre de 1413. Quasi bé a tots els pobles i llogarets tenen records de la seva estada i moltes esglésies mostren entre les seves antiguitats les troncs on ell va predicar, són

moltes les tradicions miraculoses de la seva estada a l'illa. S'acomiadà de Mallorca, reclamat amb urgència pel rei en Ferran I de Catalunya i Aragó, el dia 22 de febrer de 1414. Morí a Vennes de Bretanya (França) quan era en una missió pontifícia per encàrrec del papa Martí V, el dia 5 d'abril de 1419. És el patró del País Valencià. Recordem la glosa miraculosa:

*"Sant Vicenç Ferrer,  
vos treis aigo amb un paner  
i no ne vessava cap gota  
Tres monges dins una bóta  
petites com avellanes,  
de resar tenien ganes  
es dissabte de Nadal  
girant fulles des missal  
mentrres deien ses matines"*

Dia 9 és el dia del Ram i comença la setmana santa, dia 13 Dijous Sant, dia 14 Divendres Sant i dia 16 festa de Pasqua. El dia 17, dilluns de Pasqua, celebrarem la romeria a santa Llúcia. Dia 23, festa de Sant Jordi, se celebra la festa del llibre, també enguany, per coincidir amb el diumenge de l'Àngel, se celebra la romeria a santa Magdalena d'Inca. Dia 25 és la festa de Sant Marc i dia 27 la Mare de Déu de Montserrat, patrona de Catalunya.

El mes de **maig** comença amb la festa de sant Josep Obrer, festa del treball. Dia 3 és la festa de la Creu. El primer diumenge, dia 7, és la fira de Sineu; a Búger se celebra la festa des Jai i a Costitx la fira des Creuers. Altres festes són: sant Macià, dia 14, sant Isidre, dia 15, patró de la vila de Madrid i dels llauradors. Dia 22, festa de santa Rita, dia 20, sant Bernardí i dia 28 és la festa de l'Ascensió.

El primer diumenge de **juny** és la festa de Cinquagesma o pentecostés, pasqua granada, a molts d'indrets tornen fer panades. Dia 12, festa de sant Onofre, dia 13, sant Antoni de Pàdua, dia 18 festa del Corpus, a molts d'indrets celebren la festa

de les primeres comunions. Dia 24 és la festa patronal del nostre poble, sant Joan Baptista, dia 25, sant Guillem. Acaba el mes amb les festes de sant Pere, dia 29 i sant Marçal, dia 30.

### **Cançons i Refranys**

*"Entre abril i maig, cerca per omplir es gavatx"  
"D'abril i maig en surt un raig"  
"De sant Marc a santa Creu a sembrar síndries arreu"  
"Sant Jordi arribat, surt la cuca del forat"  
"Per sant Marc evangelista, el mes de maig a la vista"  
"No diguis hivern passat, que sant Jordi no hagi estat"  
"Sant Marc du panera, pel davant o per darrera"  
"Per la santa Creu, a berenar per tot arreu"  
"Si la ginestra no floria, el Corpus no es faria"  
"Per la santa Creu, faves i pèsols per tot arreu"  
"No diguis blat si el maig no ha passat"  
"Per què no veniu amor,  
a missa a sant Honorat,  
que guarda de mal de cap,  
i sant Marçal del dolor?"  
"Juny acabat, dia escurçat"  
"De sant Joan a sant Miquel,  
ni dona, ni peix ni mel"  
"per sant Pere, enrevolten sa figuera"  
"per sant Pere, garbes a s'era"  
"sant Joan en dijous, ses pedres tornen ous"  
"les herbes de sant Joan, tenen virtut tot l'any"  
"de sant Joan a sant Simó, mala vida pel pastor"  
"bany de sant Joan, salut per tot l'any"  
"a s'estiu tota cuca viu"  
"sant Joan serè, ses messes aniran bé"*



**Fases lunars**

- Lluna Nova: dies 29 d'abril, 29 de maig i 28 de juny
- Q.Creixent: dies 8 d'abril, 7 de maig i 6 de juny
- Lluna Plena: dies 15 d'abril, 14 de maig i 13 de juny
- Q. Minvant: dies 22 d'abril, 21 de maig i 19 de juny

**Estiu**

Enguany el dimecres, dia 21 de juny, serà el dia més clar de l'any i un dels tres dies més calorosos. El sol serà governat per Càncer a partir de les 20'31 de la vetlada, però com que s'haurà post a les 20'30, sols no comandarà, perquè aquest minut de diferència estarà baix del govern d'Àries de l'acabament de la primavera. Haurà començat l'estiu.

Malgrat tot, el dia més llarg de 1995 serà el segon dia d'estiu, dia 22 de juny. El sol treurà el nas a les 5'31 del matí i s'enfonsarà a les 20'22 de l'horabaixa.

**Consells del sen Tià.**

(Trets de "Almanaque de Mallorca 1995", publicat per Diario de Mallorca).

"No poseu cap lloca es Divendres Sant. Aprofitau aquest dia per podar ses vinyes i parres més tardanes. També aprofitau per anar a la mar i collir fonoll marí. Per Setmana Santa ets eriçons van a colles i ses llebres baixen cap a es pla mentre perdius i tudons estan agermanats i es preparen per fer niu. Sembrau es melons i síndries estil antic, perquè si ho feis davall plàstic es poden sembrar un mes abans".

"Festa especial són *Es Salers*, tots es joves de sa barriada (segons on, són es quintos) es passegen de casa en casa cantant i sonant i a canvi reben panades, robiols i ous, que un dia ben prest fan una sopada de pinyol vermell". El cançoner diu:

*"Es salers, bandera alçada  
amb sa guitarra sonant  
venim demanant, cantant:  
ous, robiol i panada"*

"Lo més popular són ses panades: pasta especial carn de primera, de xot, cabrit, conill, pollastre, carn de porc, algú hi possa talladons de xuia, bocinets de sobrassada i alguns les fan de pèsols o mesclades. No poden faltar es robiols, n'hi ha de pasta ràpida, pasta tovada i pasta de fulls. Es mullat és de cabell d'àngel o brossat, també en fan de flam i confitura. Lo que no pot faltar és sa freixura: lleu, fetge, ronyó i lleteroles de mè ben tendre, un poc de sang cuita, budellets ben nets i trossejats, fonoll, llorer i moradui, grell, patata, carxofa, canonets de fava, pèsols, un prebet coent tancat, pa blan, vi a balquena i - si això és guerra, que no vengui sa pau-. Mos agradaria parlar de s'arròs de sa padrina, sa caçola de sa senyora o es rostit de Son Ganxo. Però això seria més llarg que una corema".

"Des de sempre és sabut que per menjar panades, era necessari haver sortit de la parròquia, o sia, confessar i combregar, anar a prendre billet. perquè es confés, t'entregava un paperet que certificava s'acte".

"Durant sa setmana Santa, tots es sementals estaven de vacances, perquè no era bo que un animal quedàs embarassat quan el Bonjesús sofria. Ses cases de prostitució estaven tancades i a cafès i tavernes no es podia jugar a cartes".

"Cada dia hi ha menys festes pel maig. Ha desaparegut s'Ascensió, el Corpus i es popular mes de Maria que servien per replegar veïnats tots es vespres i festes des mes".

"Tot es mes de maig és bo per recollir plantes medicinals, herba de penya, coret, herba prima, brasera, rels d'aritja rotaboc, ginebró, fulles d'olivera, tot això per sa sang i es colesterol. Sa borra d'alzina per curar sa diarrea".

"De dia 20 d'abril a 20 de maig és bon temps per tallar sa llana a ses ovelles. Convé començar primer per ses anyelles i xots joves".

"El mes de juny es dedicava a ses feines des segar. El cançoner així ho descriu:

*"Noltros segadors som deu  
que tots arribam amb una ona  
però tenim na Coloma  
que en trobar boldró s'ajeu  
Segadors d'Aubadallet,  
quan acabau sa segada?  
Per devers sant Miquelada  
quan ja comenci a fer fred".*

Jaume Gual i Mora

## ESGLÉSIA

### 1. ON ES TROBA LA SOCIETAT MALLORQUINA ACTUAL?

Resposta dels grups parroquials organitzats de Mancor de la Vall a la primera pregunta del Bisbe per a la preparació del Sínode Diocesà: Santa Llúcia, 27 de gener de 1.995.

#### ASPECTES POSITIUS

1. Hi ha més sinceritat i naturalitat en el jovent d'avui.
2. Es nota un esperit solidari encara que no generalitzat.
3. Ha millorat el nivell cultural i esportiu per a tothom en general. Es disposen de molts de mitjans per a dur-ho a terme. Tenen molta d'influència els mitjans de comunicació.
4. L'avanç del nivell de vida va unit a la llibertat d'expressió.
5. Hi ha un despertar dels grups sensibilitzats per l'ecologia.

#### ASPECTES NEGATIUS

1. Però són poc responsables, perososos i només pensen en ells mateixos.
2. Però la gent es troba tota sola, ensenyorida, acomodada, amb poc esperit de sacrifici.
3. Però sembla que s'aprèn més lo dolent (droga, sexe, delinqüència, violència...) i minva la comunicació i el diàleg entre els membres de les famílies.
4. Però es remarquen més les coses negatives que les coses positives a causa de l'egoisme i l'individualisme.
5. Encara que el consumisme i l'afany desmesurat de guany destrueix la mateixa ecologia.

ADVERTIU: Després de Pasqua, els grups parroquials organitzats seran convocats per respondre a la segona i tercera pregunta del Sínode.

#### ACTIVITATS PARROQUIALS

##### 2. CONFIRMACIONS

Dia 17 de març de 1.995, setze joves de més de vint anys reberen la Confirmació. Aquest grup de joves respongueren a una convocatòria feta per la Parròquia per tal de preparar-se degudament. Va dirigir l'esmentada preparació l'encarregat del Secretariat diocesà de Pastoral Juvenil, Mn: Josep Antoni Guardiola.

##### 3. DINAMISME JUVENIL PARROQUIAL

Tal com proposava la programació parroquial del començament d'aquest curs, un grup de devuit joves van fent el procés de fe mensualment, mitjançant unes trobades a Mancor de la Vall i a Ruberts.

Aquest procés de fe està encaminat a la preparació de joves per ser animadors parroquials. Col·laboren en aquesta tasca tres animadors de la Parròquia i alguns membres del Secretariat de Pastoral Juvenil.

Bartomeu Fons Pascual

desembre 1991 num. 150 150 P. 15

**LLUCMAJOR**  
de piñe en ample



## D'ofici ... Carboner

### Pep Martorell i Vallori

L'amo en Pep va néixer a Manacor de la Vall, el dia 15 d'Agost de 1918. El seu pare nomia Pep Martorell i Morro i la seva mare Jerònia Vallori i Pericàs. Feien de carboners i recollidors d'oliva a Son Olesa, una possessió de Valldemossa, fins que vengueren a fer carbó a sa Marina.

**-Quants de germans éreu?**

-Tenc vuit germans, quatre germans i quatre germanes.

**-Quan venguéreu a Lluçmajor i on fèieu el carbó?**

-Quan vaig venir a Lluçmajor jo tenia nou anys. Sempre férem el carbó a la possessió del Mas Déu. Fèiem una barraca de carboner per a nosaltres i n'empràvem una de roter que hi havia a prop per a la mula. La barraca nostra era igual que les que fan per la muntanya.

Anàvem a cercar el càrritx pel Puig de ses Bruixes, per Mina, sa Maimona, i fins i tot pel torrent des Mas Déu. Tenia la forma rodona de pedres, la meitat servia com a llitera. Quan tenguérem més germans en férem una altra. Tenia quatre o cinc metres de rotlle. Triàrem les barres d'ullastre o d'alzina, segons el lloc, en cercàvem deu o onze i en posàvem quatre de mestres i les altres quatre entre i entre, enmig. Després col·locàvem branques amb el tronc per amunt ben espesses i atepides de branquetes per fer caure l'aigua, és com el càrritx que té unes dentetes i si el col·loques al revés retén l'aigua. També es fa així a la sitja.

Per fer la llitera posàvem una barra que anava de meitat a meitat, empràvem branques i a damunt hi posàvem aritja o aritjol com diuen a Lluçmajor i després palla. L'altra meitat servia per si un dia plovia poder fer el menjar: hi havia un fogó. A defora i a prop de la barraca una mosquera, que és un lloc que hi feia ombra, feta de pi: venia a esser el menjador.

**-Construíeu altres coses?**

-La sitja i també el forn per fer pa, el fèiem de pedra, la sola era de call vermell, molt forta.

Celso Calviño, Franc Jaume  
Joan Jaume. Foto: C. Julià



**-Com era la sitja?**

-El rotlle de la sitja tenia una altària de trenta cinc a quaranta cmes., feia prop de dos pams. Era ben rodó, el fèiem amb una corda agafàvem un punt i marcàvem. Començàvem al mig en pedres i llavors des del mig ho fas una mica més alt i va morint, morint, fent-se pla cap a la vorera, perquè això és la sola. Es posen pedres grosses abaix i a damunt una macada com ous de colom, ben compostets i una capeta de pedreny molt petit que s'afica dins els foradins dels altres i llavors, quan és ben pla, una altra capa de terra nova o sigui de call vermell; aquest quan es cou s'afica i les pedretes no es mouen, nosaltres hi fèiem vuit o nou sitges, perquè pel carbó per anar bé la terra no ha de passar per endins.

Quan estava cuita i havia de tornar reprendre el foc, estaves un dia o dos i li obries unes finestres perquè l'aire hi passàs i si aquestes s'omplien de terra l'aire no hi passava i no reprenia el foc. Quan el carbó era cuit el foc no havia de reprendre.

A la segona sitja el rotlle s'agravanava anat amb molta de cura perquè el trespol o sola de la sitja no s'espanyàs.

**-Després del rotlle què fèieu?**

-Hi componíem la sitja o sigui els tions: primer els troncs de quatre pams, després els de dos o tres. Fèiem la mola de la llenya més gruixada, el posàvem drets composts un al costat de l'altre, segons la mida de la sitja. Quan havíem fet la part de baix, al mig deixàvem una obertura que li dèiem l'ull, era quadrada i ho fèiem



amb quatre troncs grossos, els més gruixats els posàvem drets; aquest ull l'havies de pujar, els troncs més petits en lloc d'anar drets anaven de cap, posàvem tronquets i ho fèiem rodó, pujàvem per amunt. Primer empràvem la llenya gruixuda, la mitjancera i la més primeta. La més prima, anava damunt; van encanyats.

Quan la sitja estava feta teníem pedres totes del mateix tamany, sempre empràvem les mateixes i al costat de la llenya hi fèiem la filada de pedres. Entre la llenya i la pedra hi posàvem branquetes d'estepa negra; a la muntanya usàvem l'alzina. Quan estava tot això ple anàvem a cercar càrritx i la tapàvem amb aquesta plan-ta.

El càrritx es posa amb el tall per amunt i la coa per avall anàvem voltant i quan havíem fet la primera volta tornàvem fer-ne una altra i agafàvem una part de dalt i la giraves cap abaix. Així anaves cap avall perquè quan la tapaves de terra no te passàs. A damunt deixaves l'ull i tapaves amb una tapadora de devers quatre pams una ança enmig i començaves a tirar damunt devers sis senallades de terra fins que tota acabava tapada de terra i llavors destapaves el càrritx de l'ull amb les mans i quedava el forat.

A la sitja quan no hi havia càrritx hi posàvem branquetes d'estepa d'aquesta més negra perquè quan no està acopada no perd la fulla i en canvi la mata sí. A vegades nosaltres fèiem un gavell d'estepa amb tres branquetes amb el capoll junt de davant i la branqueta estesa de darrera i

quan el teníem així hi posàvem una pedra damunt i el deixàvem que s'aplanàs i es secàs. Llavors l'anàvem agafant i fèiem com a ventalls. En resum, suplía el càrritx. A la muntanya s'emprava alzina, fins i tot es preferia aquesta al càrritx.

**-Hi havia carboners per altres possessions?**

-Tots els qui vengueren de Mancor i de per allà feren de carboners. N'anaren a Betlem, ses Arnaules, Solleric, Capocorb, s'Aguila des Borrassos, s'Aguila d'en Guillem i a Gaironda.

**-Quins mesos fèieu el carbó?**

-Des del juny fins al setembre,

tant aquí com a la muntanya. Es feia durant aquests mesos ja que a Mancor a mitjan setembre començava la collita d'oliva.

**-Què ens podríeu dir de les alzines?**

-Les alzines s'esmotxen com tota la resta d'arbres quan han acabat de fruitar, al mes de juliol és quan l'alzina es pala més. En canvi el pi, el mes millor per esmotxar-lo és el mes d'agost.

Nosaltres anàvem a fer feina a Son Sanxo, que és una possessió de Valldemossa. Allà hi anàvem el mes de juny i durant el de juliol trèiem l'escorça de l'alzina per tenyir. Quan tallàvem el tronc, les dones i els

al.lots amb l'ull de la dextra llevaven l'escorça. Durant tot el mes de juliol és quan l'alzina està en el ple de la saba, i l'havíem de pelar de damunt, de dretes, perquè passava la saba. La pelàvem durant deu o onze dies. La posàvem, a caramullets a baix de cada alzina o de cada dues, i després la recollíem amb una sàrria d'espert, la sàrria és com una senalla amb vuit ances, dues a cada cornaló i altres al damunt voltant voltant per poder-les cordar amb una corda, posteriorment l'aplegàvem a un lloc i fèiem un rotlló i amb barres d'ullastre o alzina la picàvem, quan més petita la fèiem, millor; després els carreters se l'enduïen. ♦

## UNIVERSITARIS ALEMANYS VISITEN EL NOSTRE POBLE

*El passat dia 14 de març un grup d'estudiants universitaris alemanys, amb viatge cultural finançat pel Govern balear, visitaren Mancor de la Vall.*

*Eren 20 acompanyats per dos professors. A més dels estudis universitaris del seu país, tots són estudiants de català, ja que a Alemanya aquesta llengua forma part dels estudis a diferents universitats.*

*Havien arribat a Mallorca el dia 5 de març i se n'anaren el dia 17. Aquesta experiència es repeteix ja des de fa set anys, si bé en fa tres que han inclòs la visita al nostre poble en el seu itinerari.*

*Al saló de plenaris de l'ajuntament foren rebuts pel tinent batle, Jaume Gual, i la regidora de Cultura, Maria del Carme Valdivielso. Se'ls lliurà a tots un mapa topònim del terme municipal de Mancor i un exemplar de la nostra revista MONTAURA.*

*Reberen puntual informació de la història, cultura, costums, llocs d'interès, art, etc. gràcies a les explicacions de Gabriel Fiol, Pere Rayó, professor d'història de l'art, i del mateix Jaume Gual.*

*Després de visitar l'església parroquial i fer un recorregut pel poble, pujaren a peu a Santa*



*Llúcia on dinaren. Després visitaren Massanella, on el senyor Bernat Coll els mostrà les distintes dependències de les cases, explicant-los també diferents aspectes de la vida dels seus avantpassats.*

*Enric Pagès, professor de català a Hamburg, explicava que mai els alemanys que visiten com a turistes aquestes illes no se n'adonen que aquí existeix una cultura i una llengua diferenciada de la resta d'Espanya. Ell considerava molt positiu per als universitaris alemanys i estudiosos del català aquest viatge ja que sens dubte es divulga un aspecte de Mallorca molt diferent del que habitualment poden captar els altres visitants del turisme de masses.*

## ENTREVISTA: JOAN FONTANET MARTORELL "Miet"



El dissabte, dia 11 de març a les deu i mitja del matí, acudírem amb el meu company que dóna testimoni amb la seva càmera fotogràfica, en Biel Fiol, a Ca l'amo en Joan "Miet", just al començament del carrer del Metge Josep Mateu. Mos ne passà una de bona. Quan mos creïem que havíem acabat l'entrevista, com fem sempre, intentàrem escoltar-la i la nostra sorpresa fou gran en veure la mala passada que ens havia jugat l'enregistradora i no havia retingut res del que s'havia dit, només el que havíem dit a la prova inicial just abans de

començar. Abusant un poc de la paciència d'en Joan, anàrem a cercar una altra enregistradora i ara sí que poguérem acabar la nostra feina. Com que es tractava d'una repetició la segona vegada fou molt sintetitzada però més aclaridora de tots els esdeveniments que amb l'entrevistat vàrem comentar.

Després de demanar disculpes, tornàrem començar les preguntes.

Quin any vàreu néixer?

*Enguany ja faré setanta-vuit anys. Vaig néixer dia 21 de juny de 1917.*

Recordau a quina casa?

*Sí. A s'estanc, allà on ara viu es meu fill Jaume.*

Quants de germans heu tengut?

*Tres. Un altre germà, en Llorenç i dues germanes, na Maria i una altra que va morir de petita.*

Quan vàreu néixer ja tenien a ca-vostre la botiga?

*Sí. Ja feia molts anys. Ma mare la va heretar dels seus pares. És a dir que la botiga era dels meus padrins per part de la meua mare.*

Recordau amb qui anàreu a escola?

*Vaig anar amb en Cavaller, uns dos mesos, teníem s'escola damunt on era sa botiga nova, al cantó de sa plaça just al començament des carrer Bartomeu Reus. En Cavaller se n'anà i va venir en Misser i ja passàrem a escola damunt can "Sala-pa" al carrer de sa Canaleta, on després va haver-hi s'escola durant molts anys. En Misser era un bon mestre. Després va haver-hi un altre mestre en "Caietano", després un mestre que era de Binissalem. Més endavant vaig anar al col·legi de Sant Francesc d'Inca durant dos anys.*

Des de quan tenguéreu a ca vostra s'estanc?

*Va ser en temps de sa república. El mos va traspasà en*



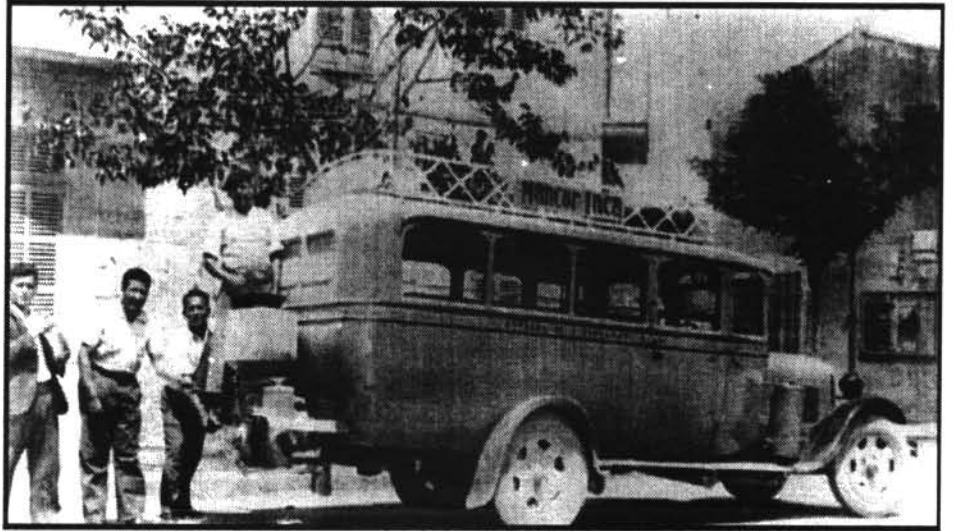
*Pep des Forn que el tenia just baix de Son Nadal. Tenia estanc i forn, els va tancar quan es va morir sa seva dona. Devia ser devers l'any 1933 o 34.*

Sens dubte el més important a ca vostra ha estat el transport de passatgers. Quants anys fa que teniu aquest servei al possible?.

*Mon pare l'any 1925 tenia sa línia de Mancor a Palma, però no donava resultat. Compràrem es primer camió que tenia 16 places. Tenia es motor de sa marca ford i sa carrosseria i tapisseria les mos feren a Felanitx. Record també que tenia ses dues rodes de darrera que eren de "roda plena" i feia molt mal colcar perquè eren dures; ben aviat els haguérem de canviar. Després compràrem sa línia Mancor-Inca amb connexió amb so tren a l'amo en Toni "Xisquetó" i mos donàrem de baixa de sa línia de Palma. Un temps hi havia competència, però poc temps.*

Abans de posar el primer camió, com hi anava la gent a Inca?

*Hi anava amb "diligència" i amb carros. Pujava "en Parret" d'Inca per ajudar a mon pare. Després mon pare va tenir sa idea de posar una bona "diligència" però en Llorenç digué que trobava que mos convenia més un camió. En*



*Llorenç era menor d'edat i no el podia conduir ho feia en Caron.*

Tenguéreu després altres camions?

*Es segon camió, que fou ja de vint places, també era un altre ford que el mos feren a es Pont d'Inca. Llavors compràrem, per 25.000 pessetes, un xev rolet a l'amo en Toni, quan ell va deixar sa línia.*

Com estava la carretera de Mancor a Inca, aleshores?

*Estava molt malament, quasi no podien passar, estava un desastre. No hi passaven molts de cotxes, però sí molts de carros. Ten en compte que molts de carros anaven a sa mina de Conia a carregar de carbó; just devora Can Serena hi havia unes sèquies de ses llindes des carros que si no anaves en compte hi quedaves encallat.*

Recordau quan arreglaren la carretera?

*Crec que era l'any 1927 quan feren sa carretera, no estava asfaltada i contínuament s'hi havien de fer adobs. Fins l'any 1948, després de fer sa carretera de Santa Llúcia, no l'asfaltaren, fou resultat del compromís del president de la Diputació Provincial que va inaugurar sa carreta de Santa Llúcia.*

Quins altres tipus de camions o autocars tinguéreu?

*A més dels dos Fords i es Xev rolet, en tenguérem un que compràrem a Pollença i ha estat el que més rendiment ens ha donat, un altre que compràrem a Girona, un altre que compràrem a s'empresa Nicolau, un altre que era d'en Florit de Montuiri. N'hem tengut fins a nou.*

Ara intervé en Biel Fiol i li demana, quants de taxis heu tengut?

*N'hem tengut cinc: dos Fords, un Dodge, un Citroen i es Seat 1500. De tots ells es que m'ha donat més resultat ha estat es Citroen que compràrem a una senyora de Palma.*

*Com eren els viatges que fèieu acompanyant gent a Inca a fer feina?.*

*Transportàvem unes 110 persones i fèiem viatges amb es camions Ford i Xev rolet. Començàvem davallant es matí prest i dúiem sa gent que anava a Can Xilles, sa fàbrica de teixits. Totd'una tornàvem pujar i fèiem altres viatges perquè a ses fàbriques de ses sabates es posaven més tard que a Can Xilles. Cada camió havia de fer dos viatges. Mos ajudava en Jaume "Escolà", que sabia conduir i anava a Can Xilles a fer feina i després va anar a fer feina a s'electricitat (era son pare de na Joana "Gallineta").*

*Quins altres xofers heu tengut?*

*N'Arnau de ca "Sa Ferrerica", quan encara es meu germà Llorenç no tenia s'edat. Un d'Inca que li deien en "Caron", que tenia un germà que va ser qui va ensenyar en Llorenç. En Xesc, en Macià Colom, en Miquel de ca "S'Enderi" que era casat amb madò Bel de cas "Sinever", solia conduir es Ford, es primer taxi. A n'Arnau de ca "sa Ferrerica" li deien, per què no toques sa bocina quan pu-*



*ges?"; ell contestava no sabeu que cada hora venc en aquesta hora.*

*Quina ha estat la millor època en el transport de viatgers?*

*Sens dubte la primera època fins que la gent anava a fer feina a Inca, del 1940 al 1960, més o manco. Després, al final dels anys seixanta, sa gent ja quedava a fer feina a Mancor. Passàrem uns anys dolents, que es tornaren animar quan ets al lots començaren a estudiar a Inca. Al principi record que es preu d'anar i tornar d'Inca a Mancor era de dos reals. Per anar a Palma en taxi fèiem pagar cinc pessetes (anar i tornar)*

*Pels joves que no saben de reals cal aclarir que dos reals eren 0'50 cèntims, és a dir mitja pesseta. Amb una pesseta, per tant, podien fer quatre viatges a Inca (dos d'anada i dos de tornada).*

*Amb el taxi quins serveis cobríeu amb més regularitat?*

*En es principi record que duia es Rector a Sa Pobla i altres pobles ja que era qui administrava ses mandes pies de Turixant. També en Fullana, que festejava a Mancor, el me'n duia quasi cada dia, record que li fèiem pagar un duro per anar en taxi i tornar de Mancor a Inca. Vaig fer molta feina amb un de can "Nas" que vengué de Bons Aires i féu una festa a Mancor. També mos llogaven es servei per dur núvies i altres viatges d'urgències per dur malalts o parteres a Son Dureta o altres clíniques de Palma.*

*Record que els vostres camions duien les lletres "Ferrocarrilles de Mallorca", per què?*

*Quan compràrem sa línia a l'amo en Toni "Xisquetó" havíem de fer es servei d'anar a esperar es tren i recollir sa gent que venia de Palma i volia seguir fins a Mancor. Ara, fa set o vuit*

*anys, es tren va haver de vendre totes ses línies i jo vaig haver de comprar-la i pagar 25.000 pessetes.*

*També teníem obligació de fer una altre servei es del correu, d'aquest no es cobrava res, era un servei públic. Aquest no el fem actualment ja que ve una furgoneta de correus mateix cada dia.*

*Després de la guerra civil tenguéreu moltes dificultats per la manca de benzina i neumàtics per a les rodes?*

*Sí, tots aquests productes eren escassos, tant la benzina com els neumàtics. A vegades perquè no podíem aconseguir gomes noves apedaçàvem ses velles amb altres trossos de goma i fins i tot de pedaços. Ja hem diràs la quantitat de parxes que fèiem així com estaven ses carreteres. Quasi sempre dúiem dues rodes de recanvi per assegurar s'arribada al destí final.*

*Sabem també que vos requisaren un dels camions?*

*Mos requisaren un autocar, aquell verd, i el se'n dugueren a Sant Llorenç. Després el dugueren a Sóller i allà l'espanyaren. El mos daren espanyat i per dur-lo ens haguérem de comprometre a reparar-lo a compte nostre.*

*Estàreu molt de temps sense l'autocar?*

*Uns dos anys. Haguérem de llogar-ne un a Llubí per fer es servici. Mos costava un duro cada dia.*

*Ens podríeu explicar un poc, retornant al començament, com funcionava el camió que consumia clovelles d'ametla, el que deien de gasogen?*

*Com has dit funcionava amb clovelles d'ametla. Mos havíem d'aixecar prest i necessitàvem més de mitja hora per posar-lo a punt. Fèiem foc, rodàvem i l'encalentíem, posant-hi clovelles d'ametla fins que havíem fet el gas. L'operació s'havia de repetir cada vegada, si bé era el matí quan costava més posar-lo en funcionament. Es gasogen estava col·locat darrera i tenia una xemeneia. El pes que això reportava, ens obligà a posar darrera dues rodes a cada part en lloc d'una.*

*Actualment ja no duis el correu?*

*No. Cada dia Correus mateix el reparteix amb un servei propi.*

*Supòs que fèieu molts d'encàrrecs a Inca i Palma?*

*Sí. Pensa que no fa molts anys que posaren farmàcia a Mancor. Abans sempre nosaltres dúiem totes ses receptes d'Inca. Per altra part, també es servici de sa botiga. Mos dedicàrem més a ella sobretot quan deixàrem de fer tanta feina amb es transport de viatgers. A sa nostra botiga s'hi trobava tot el que era necessari.*

*El dijous per anar a "fer dijous" i el diumenge per anar al cine, es notava més en el transport de viatgers?*

*Sí. Fins que va haver-hi més cotxes a Mancor. Abans hi dúiem, a fer dijous, unes cinquanta persones, a més de ses que havíem davallat es matí. També es diumenges per anar as cine.*



Recordau qualche anècdota dels vostres serveis de transport que fos curiosa o accidentada?

*Record que una vegada, no sé a qui duia a Palma amb so taxi, que quan fórem devora Son Verí, era per sa carretera vella, just devora Marratxí, mos topàrem amb un accident. Vaig fer haixar es meus clients i vaig dur*

*ets accidentats a la Sang, allà on és l'hospital provincial. Per cert que em deixaren es taxi brut de sang que després vaig haver de netejar. Fa un parell d'anys que va venir a veure'm un dels accidentats a qui jo no recordava i em digué: "jo som un dels que tu dugueres a l'hospital". Em regalà una ensaimada.*

Acabàrem la conversa i després d'assegurar-nos de que aquesta havia quedat enregistrada, en Biel Fiol va fer tot una sèrie de fotografies i deixàrem en Joan i el passat de Mancor que amb ell havíem recordat.

Jaume Gual i Mora.

## GRUP D'ESPLAI S'ESTEL

El grup de monitors

### A LES "FESTES SENSE ALCOHOL"

#### L'ESPLAI DIU: SI.

A mitjans del mes de març, l'ajuntament va convocar a les associacions del poble, per una reunió, amb motiu del Pla Autonòmic de drogues, de la Conselleria de sanitat i seguretat social del Govern Balear.

És per aquest motiu, que des de l'esplai volem fer prevenció de drogues, "Festes sense alcohol".

La prevenció, no pot referir-se tan sols a les drogodependències no institucionalitzades (drogues de comerç il·legal), sinó que ha de comprendre també la lluita contra l'alcoholisme, el tabaquisme i l'abús de medicaments.

Aquestes drogues institucionalitzades són les que requereixen més esforços i les que hem de posar al centre de les nostres tasques, malgrat el cúmul d'interessos que promouen l'extensió del consum.

L'educació sobre les drogues pot realitzar-se, amb gran eficàcia dins de les entitats juvenils i infantils (en el nostre cas l'esplai).

La mera existència d'aquestes entitats juvenils és en si una mesura preventiva, ja que solen suposar una manera més sana i formativa d'emprar el temps lliure que no pas passar les hores en els bars, pel carrer, tot consumint alcohol, tabac o altres drogues.

A més de donar exemple no consumint drogues, dins l'esplai, els monitors poden ajudar als nins i joves a desenvolupar certes habilitats que poden prevenir el consum de les drogues; saber comunicar-se, saber tenir percepcions agradables (postes de sol, paisatges d'alta muntanya), saber divertir-se sense alcohol (per exemple als focs de campament), saber emprar els medicaments (ús de farmaciola al campament o excursions), i saber dir NO a una oferta de consumir una droga.

Els monitors també poden ajudar als nins a adquirir certes actituds que probablement comporten un consum menor de drogues (legals i il·legals).

Una de les actituds podria ser l'ecologisme, o també cercar solucions als problemes en grup, cosa que disminueix la tendència a aïllar-se...

Gran part dels aspectes que hem apuntat sobre l'educació en matèria de drogues dins de l'esplai pot aplicar-se a la prevenció en la família.

"L'educació sobre les drogues hauria de començar des de l'edat més primerenca, primer a casa, després a l'escola, tenint en compte el nivell mental i intel·lectual del nin" (UNESCO, 1977).

L'educació sobre les drogues, en síntesi, és una mesura preventiva eficaç, però complexa.

Bibliografia: Mendoza, R. El papel del educador ante el problema de las drogas Madrid, 1.980.

## TOPONÍMIA DOCUMENTADA (30)

**SON FONOLLAR (Mss).** A l'any 1764 eren conegudes amb aquest nom les propietats del notari de Ciutat, Cristòfol Fonollar, que comprenia cases i tafona derruïda que havien estat d'Antoni Martorell, fuster d'ofici, un olivar del mateix fuster, el clos de na Blanca i una part del Puig dels Martorell que havien comprat a Miquel Martorell, àlies Gallina (AMS Cadastre dit any). A l'any 1788 hi afegia el Cabanyal comprat a Maties Abadia (ARM Reg. Hip.) A l'any 1830 era propietat de Joan Riusech que ho tenia per herència d'Antoni Fonollar, prevere i rector de Manacor, i que tenien en arrendament els propietaris de Son Picó (ARM Prot. LL-500). Entre 1851 i 1853 es vengué part d'aquesta propietat en trossos d'aprop d'una quarterada. La casa principal la comprà el Marqués del Palmer i la tafona els de Turixant (ARM Reg. Hip.).

**SON FRAU (Bzt).** És una part de Biniatzent de baix que Bartomeu Reus quan féu testament, el dia 1 de juliol de 1690 manifestà

que l'havia donada a la seva filla Esperança, la qual estava casada amb Miquel Frau, natural d'Alaró, d'una possessió que també li deien, i li diuen, Son Frau. Abans aquesta finca era coneguda com sa Coma de Biniatzent (ARM T-58 i M-1839). Hi ha documents en els quals apareix escrit Son Afrau o So Nafrau. Els successors del referit matrimoni consolidaren aquest topònim amb el seu llinatge.

**SON GABRIALET (Mn).** Era una part de Ses Fontanelles que a l'any 1778 era dels germans Andreu i Jaume, de llinatge Jaume del lloc de Biniamar, que la posseïen per herència de Rafael Morro, dit de Son Gabrielalet (ARM P-239 i P-259).

Fonts documentals:

**ACM:** Arxiu Capitular de Mallorca

**ARM:** Arxiu del Regne de Mallorca

**AMS:** Arxiu Municipal de Selva

Gabriel Fiol Mateu

42/PART FORANA

Manacor de la Vall

Viernes, 16 de diciembre de 1994 / Última Hora

### Gabriel Pocoví anuncia que no se presentará a la Alcaldía en las próximas elecciones municipales

El alcalde ha estado dieciséis años al frente del Ajuntament

Gabriel Pocoví informó a **Última Hora** que «tras dieciséis años al frente de la Alcaldía creo que ya he cumplido con creces mi obligación de primer ciudadano del municipio. Pienso que ha llegado el momento de retirarme y dar paso a gente más joven que yo, aunque los vecinos que conocen mi decisión me están presionado para que no abandone la Alcaldía».

El alcalde manifestó que «he trabajado mucho en favor de Manacor, y, en general, hemos tenido muchas dificultades para

acceder a subvenciones de las instituciones públicas, sobre todo del Govern balear. En esta última legislatura, puedo afirmar que hemos tenido que suplir con imaginación y ganas la falta de presupuesto económico para llevar a cabo actividades de carácter cultural y lúdico. A pesar de todo, podemos estar orgullosos del trabajo realizado, que aún no ha terminado».

Por lo que respecta a la candidatura de Manacor Independents, por la que Gabriel Pocoví se presentó de número uno en las elec-

ciones municipales del año 1991, y que está formada por representantes políticos del PSOE, PSM e independientes, se desconoce con exactitud si otros candidatos se presentarán a las elecciones por esta coalición de electores.

De momento, el primer teniente de alcalde, Jaume Mora, asegura que no quiere repetir, y la concejal de Cultura, María del Carmen Valdivieso, tercera de la

BIEL:

Si ten vas  
deixa el poble  
en bones mans.

coalición, tampoco parece dispuesta a formar parte de otro Ajuntament.

En el año 1991, antes de las últimas elecciones, Gabriel Pocoví anunció que no quería presentarse a la Alcaldía de nuevo, pero los vecinos del pueblo organizaron una masiva manifestación reclamándolo al alcalde. Debido a la presión popular, Pocoví cambió su decisión y volvió a ser elegido.

MARIA MARTIN

## SES GLOSES D'EN TOMIEU SINEVER

## SOPAR DELS COL-LABORADORS DE SA REVISTA

*Escoltau el que vos parla  
no li prengueu res a mal  
es saludo principal  
el dirigesc a es batle*

*Ses monges de s'Oratori  
mos han fet un gran sopar  
alerta a es glopet ja  
que això embulla sa memòria*

*Sempre m'ha agradat Mancor  
si pogués m'hi mudaria  
es venir em dóna alegria  
i crec que s'eixampla es cor*

*Estam a tres de febrer  
reunits a Santa Llúcia  
en memòria d'aquest dia  
ha fet això es sinever*

*Es puig de Santa Llúcia  
té una vista lo més gran  
no mos han fet passar fam  
un bon servici hi havia*

*Me despedesc components  
des més alt a es més baix  
no ho tireu dins un calaix  
tornau-ho llegir contents*

*Quan me telefonà en Gual  
me donà gran alegria  
a mi m'agrada s'harmonia  
si puc fer bé no faig mal*

*Que mos conservi sa vista  
tenguent bona parlaria  
millorant de cada dia  
per fer lluir sa Revista*

*Tomeu Sinever*

## SES GLOSES D'EN TOMEU SINEVER DEDICADES A SA MARE

*Ma mare era sinevera  
i es va fer mancorina  
voldria que la mà divina  
li das glòria vertadera.*

*Això em fas tu content  
només ho pos com exemple  
amb tots pogué com tu sempre  
des més bo en es més dolent*

*Sa tercera era na Bel  
que la serví orgullosa  
contenta i carinyosa  
en vida ha guanyat es cel.*

*A Son Morro de criada  
amb es Foneà es casà  
mai va deixar d'estimar  
i va ser una gran mare*

*Pares que teniu infants  
com aquests d'avui en dia  
quan arribeu a s'agonia  
que no vos deixin de mans*

*Ara toca a En Tomeu  
que s'ha quedat molt totsol  
que no li manqui es consol  
i pugui dar gràcies a Déu*

*Com que era sinevera  
mos diuen es sinevers  
era rica amb pocs doblers  
i mirà de fer ca seva.*

*Cinc germans i una germana  
que l'adoraven nit i dia  
no hi cabia d'alegria  
de contenta que n'estava*

*En Miquel em ve darrera  
li duc dos anys d'avantatge  
sempre li donen coratge  
no t'assustis sinevera*

*Ella estava orgullosa  
des nostro comportament  
fins a es darrer moment  
visqué com una senyora.*

*En Llorenç era es major  
de tots ha estat respectat  
mai ningú li hem faltat  
ell va ser nostro timó.*

*Joan a tu et toca ara  
és es darrer que es casà  
a ca nostra va quedar  
fins que en es Clos féu sa casa*

*Sa filla la va cuidar  
fins a s'hora des morir  
i quan la vàrem despedir  
crec que al cel se'n va anar*

*En Guillem era segon  
sempre ha estat treballador  
amb culpa i amb raó  
ha sabut fer marxar el món.*

*Que Deu li doni la glòria  
per tota una eternitat  
va ser un munt de bondat  
així pos fi a s'història*

## ELS LLINATGES DELS MANCORINS (i 29).

**VIDAL.** Nom de diversos sants. El 13 de març de 1389 se cita Pere Vidal de Mancor (ARM T-19). Entre els homes d'armes de la part forana a l'any 1359 hi ha en Berenguer i en Pere Vidal de Mancor (Rosselló). No apareix altra volta fins el 2 d'octubre de 1803 amb el naixement d'Antoni, fill de Joan Vidal i de Bàrbara Cabot, ambdós d'Alaró i veïns de Mancor (AD I/60/B 6).

**VILANOVA.** Nom d'un gran nombre de poblacions de Catalunya. A Mancor sols hi ha documentat el que portà Bartomeu Vilanova de Pollença casat amb Margalida Mateu de Mancor, el primer fill dels quals, Jaume, fou batiat el 6 d'octubre de 1885 (AD Bap. Man.)

**VILELLA.** Nom de diversos pobles existents en el Conflent, Catalunya i Baix Cinca. A Mancor el 24 de febrer de 1917 batiaren Antoni, nascut aquí però fill de Santiago Vilella i Isabel Oliver, ambdós de Ciutat (AD Bap. Manc.)

**VILLACRECES.** Nom d'origen castellà que portà a Mancor Domingo Villacreces Martínez, natural de Puerto Llano, casat amb Santa Merino Rodríguez de

### ARA HA FET VINT ANYS

Durant el primer trimestre de 1975 fou notícia a Mancor que...

El dia 26 de gener va néixer Bartomeu Ripoll Martorell, el dia 30 del mateix mes Margalida Moranta Abrines i el 26 de març Antònia Joana Mir Bibiloni.

Els mancorins que deixaren aquest mon foren Magdalena Martí Martorell de Can Cap Blanc, morta el dia 6 de febrer als 87 anys i Joan Bonafé Coll de Can Barraqueta que tenia 89 anys el dia del seu desés, 5 de març.

A l'oratori de Santa Llúcia la mancorina Margalida Mora Fornés es casà el dia 31 de març amb el ciutadà Miquel Serra Ortola.

L'ajuntament i el poble es preparaven per commemorar el cinquantenari de la constitució de l'ajuntament de Mancor del Valle que es compliria el

Calatrava, ambdues poblacions de Ciudad Real, el primer fill dels quals, Emili, nasqué l'11 de setembre de 1967 (RCMV).

**VILLALONGA.** Nom de diversos pobles de Catalunya i País Valencià. Dues famílies ho han portat a Mancor. La primera formada per Jaume Villalonga de Binissalem i Antonina Moranta d'aquí, el primer fill dels quals, Jaume Joan, el batiaren el 24 de juny de 1658 (AD I/ 108/B 8). La segona formada per Pere Villalonga de Caimari i Joana S. Vallori de Mancor dels quals el 2 d'abril de 1980 nasqué el seu fill Pere (RCMV).

**VILLODRES.** Llinatge d'origen andalús, essent el primer mancorí que el portà Antoni, nat el 25 de gener de 1985, fill d'Antoni Villodres i de Lourdes Gómez, ambdós d'Antequera (RCMV).

**VINYAVELLA.** A un document de 1340 se cita Arnau de Vinyavella de Mancor (ARM T-5).

**FONTS DOCUMENTALS:** Gabriel Fiol Mateu.

AD: Arxiu Diocesà de Mallorca.

ARM: Arxiu del Regne de Mallorca.

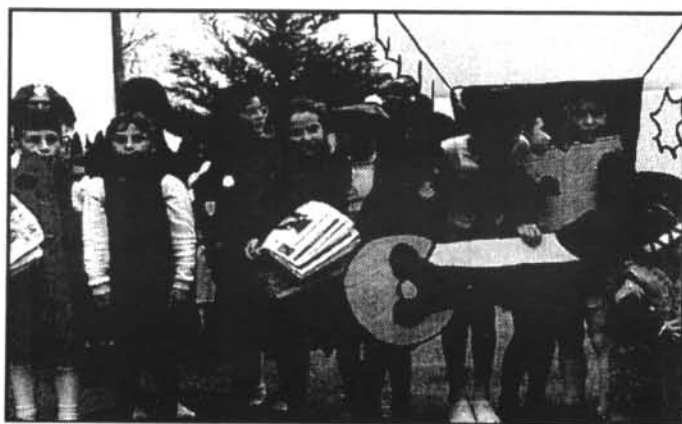
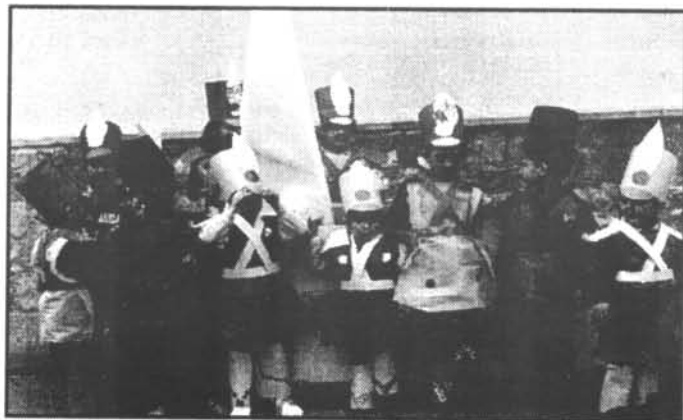
RCMV: Registre Civil de Mancor.



dia 2 d'abril. En preparació de les festes i com a record, la totalitat dels membres del que seria darrer consistori "orgànic", es feren aquesta fotografia que reproduïm amb companyia de l'amo En Francesc Reynés Martorell que resultà elegit Primer Tinent de batle a la primera sessió del nou ajuntament, cinquanta anys enrera.

(De diverses fonts)

# CARNIVAL ESCOLA



## VOX POPULI

### LA DEVALUACIÓ DE LA PESSETA

Per poder analitzar els efectes d'aquesta darrera devaluació de la pesseta en un 7%, haurem de tenir en compte que qualsevol mesura econòmica que s'adopti sempre dur amb ella efectes positius i efectes negatius.

Un dels efectes positius d'aquesta devaluació és que les exportacions en principi augmentaran ja que els nostres productes seran més competitius a nivell de preu. Es a dir, a un alemany per exemple li costarà menys comprar un producte espanyol que fa uns dies. Convé recordar que les exportacions, o millor dit el sector exterior, fou el motor de la nostra recuperació econòmica, per això sempre es beneficiós un augment de les exportacions. Encara que es precis no oblidar que una bona recuperació econòmica ha de basar-se en un consum intern, que fins ara ha donat pocs senyals d'una recuperació suficient, i no en el sector exterior.

Un altre efecte positiu per a l'economia i sobretot de les Illes Balears és que en un principi hauran d'augmentar la quantitat de turistes que ens visiten al poder accedir a unes vacances més econòmiques que abans de la devaluació. Això que sens dubte pareix summament positiu haurà de ser tractat amb molt de respecte, ja que podem acabar sent el paradís d'un turisme marginal, "hooligans" a la recerca d'alcohol i diversió que no deixen ni una pesseta de benefici, en lloc d'un turisme de qualitat com pretenem tots.

Els efectes negatius d'una devaluació poden ser:

a) L'augment del preu dels productes que importam, fet que representa un efecte molt important ja que Espanya és un país que depèn molt de l'exterior.

b) L'augment dels preus de productes bàsics com la benzina. Encara que la sobirania del preu de la benzina depèn de l'evolució que tinguu la pesseta respecte al dòlar que en aquests moments

està sofrint una forta caiguda en els mercats financers.

c) La desconfiança dels inversors internacionals cap a l'economia del nostre país, efecte que dur a una retirada de les seves inversions a Espanya.

d) El probable augment de la inflació degut a l'augment dels preus dels productes que importam. Aquest augment d'inflació, amb tots els problemes que dur per als espanyols, es traduirà en un augment dels tipus d'interès que a la vegada repercutirà en una ralentització del procés de recuperació econòmica.

Després d'haver exposat els pros i els contres d'aquesta devaluació, intentarem conèixer les raons que han abocat la nostra pesseta a aquesta gran debilitat.

La raó principal del nostre governs d'optar per la devaluació ha estat la caparrudesa en no voler abandonar el sistema monetari europeu (SME). Degut als continus atacs produïts pels especula-



dors en contra de la nostra pesseta, aquesta estava al límit de la franja de fluctuació. Si aquesta franja límit és superada, la moneda haurà de deixar el sistema monetari europeu. Perquè això no passàs es va optar per la devaluació, aconseguint que tots els espanyols fóssim un poc més pobres que el dia anterior.

Per què aquest continu atac contra la pesseta?. La raó fonamental dels atacs dels especuladors contra la nostra pesseta és que aquests la considera una moneda molt dèbil i totalment exposada a qualsevol succés que ocorri en el món. Per exemple la caiguda del dòlar ha arrossegat amb ell la nostra moneda i ha estat un dels factors fonamentals de la pèrdua de valor de la nostra pesseta.

Però no hem de donar la culpa tan sols al dòlar, els especuladors consideren la pesseta una

moneda dèbil per moltíssimes raons com poden ser un dèficit pressupostari molt alt i sense cap mesura decidida per aturar-lo, una inflació galopant en la qual les mesures adoptades pel govern no han donat bon resultat, sinó tot al contrari, una taxa d'atur molt elevada i sense previsions que disminueixi a curt termini. A més d'aquests punts els especuladors consideren la pesseta una moneda dèbil degut a una recuperació econòmica que no acaba d'assegurar-se, el coneixement que Espanya no compleix cap dels requisits de Maastricht per poder formar part de l'Unió Europea, la publicació a mitjans informatius que la majoria de les Comunitats Autònomes es troben endeutades i no podran fer front a aquest deute, i sense cap dubte un dels problemes principals, una inestabilitat política cada vegada major en la qual el govern està immers en una sèrie de processos

judicials com el cas GAL, Fílesa, ús de fons reservats, etc.

En conclusió crec que aquests atacs a la nostra pesseta no disminuiran, sinó que seguiran fins aconseguir que la nostra pesseta abandoni el sistema monetari europeu, cosa que no hagués estat tan greu si s'hagués adoptat una mesura en el passat ja que, després d'haver gastat una gran quantitat de les nostres reserves de divises per defensar la pesseta en els mercats financers i després de tres devaluacions, la mesura arriba en cert retràs. A més si tenim en compte que la qüestió de mantenir-se en el sistema monetari europeu ha estat presa com una qüestió d'honor pel nostre govern, la sortida també hauria de ser una altra qüestió d'honor.

Jaume Reynés Grau

# ACCIÓ PER CONSTRUIR UN PAÍS

## IV MARATÓ FOTOGRÀFICA

Els dies 14 i 15 de gener se celebrà la quarta edició de la maratón fotogràfica pel nostre poble. L'organitzà l'ajuntament amb la col·laboració de Casa Rovira d'Inca, Kodak SA i la Caixa de Balears Sa Nostra. Els desset inscrits tenien tres temes per captar amb les seves càmeres: Panoràmica o racó del poble, Revetla i festa de Sant Antoni i un tema de lliure elecció.

Els guardonats pel jurat foren:

### PANORÀMICA O RACÓ DEL POBLE:

- Primer premi: Teresa Casillas
- Segon premi: Gabriel Horrach
- Tercer premi: Robert Jaras

### REVELLA I FESTA DE SANT ANTONI:

- Primer premi: Gabriel Horrach
- Segon premi: Antoni Femenias
- Tercer premi: Vicenç Moranta

### TEMA LLIURE:

- Primer premi: Vicenç Moranta
- Segon premi: Antònia Vallori
- Tercer premi: Miquel Vallori

Reproduïm aquí les fotografies que mereixeren el primer premi de cada categoria.



# JO, TRUC!!

PER 1ª VEGADA UNA PARELLA MANCORINA ES CLASSIFICA PER JUGAR LA FASE FINAL DEL CAMPIONAT DE TRUC DE 1.995.

És la tercera vegada que els participants de Mancor BAR CAN BERNAT prenen part al campionat.

Es classificaren a la fase comarcal les parelles:

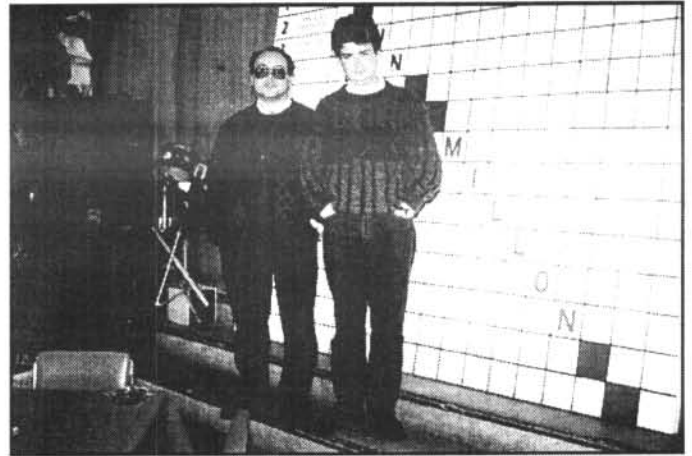
BAR CAN BERNAT                      SOCIETAT CAN BERNAT

- |                        |                     |
|------------------------|---------------------|
| 1. JOAN MARTORELL MOYA | 1. GUILLEM AMENGUAL |
| GUILLEM AMER ALORDA    | MIQUEL RAMIS        |
| 2. PEP AMENGUAL REYNES | 2. MIQUEL VALLORI   |
| MACIÀ COLOM AMENGUAL   | TÒFOL VALLORI       |

Es disputà la 2ª fase de la comarca amb 4 parelles de Mancor, sis de Campanet i quatre de Caimari, a sa Cafeteria ELS ARCS de Caimari. A la primera ronda de les quatre parelles de Mancor es classificà per la 2ª només una parella de Mancor, les altres parelles varen ser eliminades, d'aquesta manera MIQUEL VALLORI i TOFOL VALLORI conquistaren la 1ª plaça per la final de Palma després de derrotar a la parella femenina 3-0 MARIA GRAU i ANTONIA PONS, a LLORENÇ GUAL i GASPÀ PALOU per 3-0, a PEP ROTGER i BIEL ROTGER per 3-2 i a TONI REUS i JOSE MIRA per 3-0. Foren obsequiats amb uns trofeus de la Cafeteria ELS ARCS de Caimari, com CAMPIONS COMARCALS.

ES VA JUGAR LA FASE FINAL A CAN PASTILLA, BAR BRASÍLIA.

Els dies 24, 25 i 26 de març es disputà a Can Pastilla la fase final pel sistema de lliga tots contra tots, eren 14 parelles finalistes entre elles la de CAN BERNAT, el primer dia es disputaren 4 partides els de Mancor guanyaren 3-1 i perderen 3-2, 3-2 i 3-2, la mala sort no volgué que es posassin al cap de la taula classificatòria, el segon dia es jugaren 12 hores de Truc amb 7 partides i els MANCORINS en guanyaren dues, el tercer dia es jugaren 2 partides i els mancorins quedaren en els darrers llocs de la taula. Així i tot han aconseguit un gran èxit al classificar-se entre les 14 millors parelles de Balears.



1r Classificat: RAFEL VILANOVA-TONI VIDAL

Pto Pollensa 1.000.000 pta.

2n Classificat JOAN AMENGUAL-FELIP MARTORELL

Selva 500.000 pta.

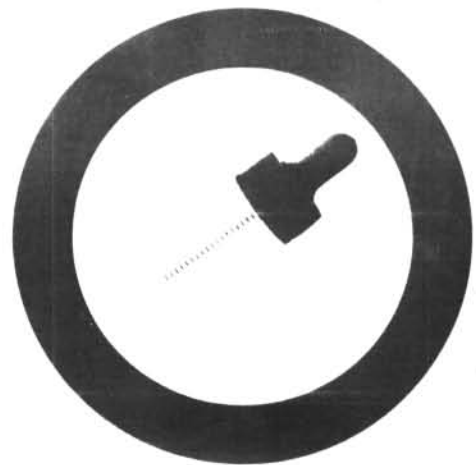
3r Classificat SEBASTIÀ ADROVER-JOAN BARCELÓ

Felanitx 250.000 pta.

Els 11 restants obtingueren un trofeu i 50.000 pta.

Esperam que els jugadors de Mancor s'animin i la participació de l'any 1996 encara sigui més nombrosa i existosa.

Miquel Vallori Mateu



**A les Balears hi ha sequedat.  
No tudi l'aigua.**



**GOVERN BALEAR**

CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES  
I ORDENACIÓ DEL TERRITORI

# EL FUTBOL

EL MONTAURA ES CONSOLIDA A LA 1ª REGIONAL  
RESULTATS 1R TRIMESTRE 1.995

MONTAURA	1	ROULET MOLINAR	0
P. CALVIÀ	1	MONTAURA	2
PORRERES	1	MONTAURA	1
MONTAURA	1	ESCOLAR	0
SES SALINES	2	MONTAURA	1
MONTAURA	1	CASA MISS	2
SANT JORDI	2	MONTAURA	0
MONTAURA	1	CAS CONCOS	1
MONTAURA	3	PORTO CRISTO	2
V. LLUCH	3	MONTAURA	0
MONTAURA	5	ALGAIDA	1
COLÒNIA	1	MONTAURA	7

El Montaura Amateur ja és un equip sòlid a la primera regional, no és cap pera en dolç, sinó un os per als rivals, lluita molt no donant pilota per perduda.

Queden 7 partits per acabar la lliga l'equip va a més i es pot quedar dins els 5 primers de la taula classificatòria.

Hem de destacar el debut de Miquel Lluís Mora, en aquesta temporada reforçant l'equip per aquest final de lliga.

## Resum partits i punts

	J	G	E	P	GF	FC	PTS
A CASA	13	9	2	2	30	11	20
A FORA	14	4	2	8	18	22	10

## Goletjadors (48 gols)

1. MARCUS	13 gols	6. SANSÓ	4 gols
2. PEP MATEU	8 "	7. CARRASCO	4 "
3. ESCARRER	6 "	8. SERRA	3 "
4. PERICÀS	4 "	9. PLANAS	1 "
5. SAMPOL	4 "	10. TRUYOLS	1 "

## Classificació

1. CASA MISS	45 + 19
2. FERRIOLENSA	42 + 14
3. ESCOLAR	38 + 10
4. ROTLET	35 + 7
5. MONTAURA	30 + 4
6. PT. SÓLLER	29 + 3
7. VERGE LLUCH	29 + 1
8. CAS CONCOS	28 + 2
9. VILAFRANCA	27 + 1
10. SES SALINES	27 + 1

## MONTAURA INFANTIL

### Resultats

MONTAURA	1	CONSELL	2
COLÒNIA	1	MONTAURA	1
MONTAURA	0	SON GOTLEU	2
PT. POLLENSA	3	MONTAURA	2
MONTAURA	0	P. CALVIÀ	2
MONTAURA	2	BÚGER	2
PORTO CRISTO	5	MONTAURA	1
MONTAURA	6	ALGAIDA	0
PALMANYOLA	1	MONTAURA	1

## Crònica

Ha acabat la temporada i el MONTAURA Juvenil ha quedat situat a la part baixa de la taula classificatòria però volem destacar que l'equip des del primer dia que comença la lliga, malgrat es perdin partits l'equip ha jugat a futbol, l'equip ha lluitat fins al darrer minut en tota la lliga. Només ha rebut 15 targetes que ho diu tot esportivament dels jugadors. A partir del diumenge comença el TORNEIG COPA PRESIDENT, hi participen els equips:

Grup A.	MONTAURA, SON GOTLEU, AT. SON PIZÀ I CAMP RODÓ
Grup B.	PALMANYOLA, SANT JORDI, CAN PASTILLA i P. CALVIÀ

Els campions de cada grup es jugaran la final a doble partit, però el més important pels nostres jugadors és participar, jugar partits de cara a la venidora temporada.

**Goletjadors (29 gols)**

1. RAFEL	8 gols
2. J. CARLOS	7 "
3. B. GUAL	4 "
4. MORANTA	3 "
5. P. ROTGER	3 "
6. SOLIVELLAS	2 "
7. FAR	1 "
8. MARTORELL	1 "

**Classificació**

1. SÓLLER	55 punts
2. BINISALEM	47 "
3. ALCÚDIA	46 "
4. MONTAURA	46 "
5. SALLISTA	44 "
6. SANTA MARIA	37 "
7. ALARO	30 "
8. SANT MARÇAL	21 "
9. BUNYOLA	19 "

**Resultats Copa President**

SON GOTLEU	3	MONTAURA	0
MONTAURA	3	SON PIZÀ	0

**Classificació**

1. AT. SON GOTLEU	6 punts
2. MONTAURA	3 "
3. CAMP RODÓ	3 "
4. AT. SON PIZÀ	0 "

**MONTAURA CADETS****Resultats 1r trimestre**

PT. POLLENSA	1	MONTAURA	10
MONTAURA	5	BEATO	1
LLOSETENSE	0	MONTAURA	1
MONTAURA	3	STA. MARIA	4
MONTAURA	3	ALARÓ	1
BUNYOLA	1	MONTAURA	9
MONTAURA	0	ALCÚDIA	0
BINISALEM	2	MONTAURA	3
MONTAURA	6	SANT MARÇAL	2
SÓLLER	1	MONTAURA	1
MONTAURA	2	SALLISTA	0

**Goletjadors (75 gols)**

1. ALBERTO	25 gols
2. JANER	21 "
3. RAFA. DAVID,	
J. MARI. SION	5 "
4. D. GOMEZ	3 "
5. MAURA. RÚJULA	2 "
6. P. VILLALONGA,	
MARTI. JUANJO	1 "

**Crònica**

L'equip ha marcat 75 gols i n'ha encaixat 28, bona campanya la realitzada pels cadets, han estat els màxims goletjadors del grup, destacant els jugadors ALBERTO i JANER que els dos tots sols han aconseguit 46 gols, més de la meitat, podem destacar que el SÓLLER campió del grup, no ha pogut guanyar al Montaura, només ha perdut un partit i aquest ha estat a Mancor per 1-0 i el MONTAURA és l'únic equip que ha aconseguit empatar dins Sóller, tot un èxit pels nostres.

Degut a la campanya realitzada es farà un fi de temporada a un Hotel, dies 3 i 4 de juny per la part de Porto Cristo-Cala Rajada, els pares, jugadors o simpatitzants, si poden apuntar.

**MONTAURA INFANTIL****Resultats**

COLLERENSE	3	MONTAURA	2
MONTAURA	0	ALCÚDIA	9
MONTAURA	2	SALLISTA	12
SINEU	4	MONTAURA	0
MONTAURA	7	BEATO	2
APA PORCEL	1	MONTAURA	2
PT. POLLENSA	3	MONTAURA	1
MONTAURA	4	SON ROCA	4
BUNYOLA	11	MONTAURA	2

**Crònica**

Regular campanya la realitzada pels infantils on destacà un jugador ANGEL ROSA que es el qui marca

la diferència i ha aconseguit 20 gols. S'ha rebut golejada d'escàndol però el més important és que els mancorins com en FELIP, TONI ALORDA, JOAN RAMON, MACIÀ SASTRE, han anat prosperant i creim que l'any qui ve es donaran els fruits, ja que han rodat tota la temporada jugant tots els minuts disputats.

Falten quatre partits per acabar la lliga.

#### Goletjadors (40)

1. ANGEL	20	gols
2. J. LÓPEZ	10	"
3. MUÑOZ	6	"
4. CAPITAN	2	"
5. J. RAMON	1	"
6. AGUSTIN	1	"

#### Classificació

1. SINEU	44	punts
2. SALLISTA	37	"
3. ALCÚDIA	37	"
4. STA. MARIA	34	"
5. P. POLLENSA	17	"
6. BUNYOLA	17	"
7. COLLERENSE	17	"
8. SON ROCA	17	"
9. MONTAURA	17	"
10. APA PORCEL	7	"
11. APA BEATO	3	"

#### CE. MONTAURA PRE-BENJAMÍ

##### Resultats

POBLENSE AT.	0	MONTAURA	14
MONTAURA	0	LLOSETENSE	4
AT. BEATO	0	MONTAURA	2
J. SALLISTA	2	MONTAURA	0
MONTAURA	2	XILVAR	2
MONTAURA	0	B. R. LLULL	10
POBLENSE	6	MONTAURA	1
MONTAURA	2	P. POLLENSA	6
POLLENSA	6	MONTAURA	0
MONTAURA	6	APA BEATO	0
MONTAURA	2	APA LA SALLE	0
MONTAURA	3	CAMPANET	2

#### Goletjadors (49 gols)

1. Toni Villodres	16	gols
2. Adrià Gómez	9	"
3. Toni Ribot	6	"
4. Jaume Martorell	5	"
5. Pep Vidal	5	"
6. Jaume Solivellas	3	"
7. Martí Gulliver	2	"
8. Pere Abrines	2	"
9. David Gulliver	1	"

#### Classificació

1. RAMON LLULL	37	punts
2. POBLENSE	34	"
3. POLLENSA	34	"
4. LLOSETA	25	"
5. SALLISTA	25	"
6. ALCÚDIA	23	"
7. XILVAR	22	"
8. PT. POLLENSA	22	"
9. MONTAURA	17	"
10. CAMPANET	15	"
11. APA LA SALLE	7	"
12. POBLENSE AT.	7	"
13. BEATO	5	"
14. APA. R. LLULL	3	"

#### Crònica

Després de vint partits jugats, l'equip més jove del Montaura segueix demostrant que les perspectives de cara al futur són bones i més si tenim en compte que la majoria d'aquests al·lots són mancorins (és l'equip que més gent de Mancor té dins la seva plantilla).

Encara que s'han encaixat molts de gols, també se n'han marcat molts.

Com a fets més destacats, hem d'assenyalar la golejada que ens va fer encaixar al Poblenes At., 0-14, la presència de les càmeres de Televisió d'Inca en el partit contra l'At. Beato, el gran partit davant el Xilvar on després d'anar perdent 0-2 es va reaccionar fins a empatar 2-2 i les tres victòries consecutives aconseguides dins Mancor.

Miquel Vallori Mateu

# PER LLEPAR-SE ELS DITS

## CUINA DE PASQUA I ALTRES HERBES

No sabem exactament quan sortiran al carrer aquestes notes per explicar la manera de fer alguns menjars propis del temps. Més tost creim que serà pels voltants de Pasqua i per aquesta diada havia estat costum menjar mè, o xai, o menet del que ens en parlen les Sagrades Escriptures. Era costum a moltes cases comprar un mè i una vegada sacrificat distribuir la seva carn per condimentar-la d'una manera o altra segons el dia en què s'havia de menjar. Així tenim que la sang i la freixura es guardaven per fer un bon frit per berenar el dia de Pasqua després d'anar a la processó de l'Encontrada o de l'Encontro.

L'altra carn, trosjada degudament, tretes les costelles, alguna cuixa o espatlla, era per fer panades que combinada amb cebes tendres o mesclada amb pèsols i un poc de sobrassada era una menja molt saborosa. El dia tradicional de fer les panades era el Divendres Sant i era costum no menjar-ne fins el Dissabte Sant per allà les onze del dematí, quan les campanes repicaven celebrant la Resurrecció i el capellà passava per les cases beneint-les amb el Salpàs i portant el Llum Nou. Això ha canviat amb la nova litúrgia.

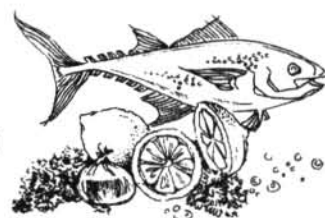
Però, deixem-nos d'històries i anem a la part pràctica. Aquí teniu les receptes (aquesta vegada no tradicionals) que us suggerim per aquests dies i com diem sempre **MOLT BON PROFIT!**



## BACALLÀ AMB ESPINACS, GRATINAT A LA CREMA DE MEL

Ingredients 6 persones:

- 6 trossos de bacallà d'uns 100 gr. (morro)
- 100 gr. farina
- 1/4 l. de nata
- 2 tassetes de mel
- 1/2 Kg. d'espinacs
- 1 dl. d'oli d'oliva
- 50 gr. formatge rallat
- Llorer, nou moscada, sal



Elaboració:

Es netegen el espinacs i es posen a coure 4 o 5 minuts en aigua bullent; quan són cuits es refreden, s'escorren bé i es tallen a trossos grossos; després es passen per la paella amb una mica d'oli.

En una cassola s'hi col·loca el bacallà cobert d'aigua, amb la fulla de llorer i es posa foc suau; quan estigui a punt d'arrancar el bull s'atura el foc i es deixa reposar uns minuts; es treuen els trossos de bacallà i es col·loquen damunt un pedaç per tal que s'escorrin.

En una altra cassola s'hi posa la resta de l'oli i quan sigui un poc calent s'hi aboca la farina i es va remenant amb un batedor; a poc a poc s'hi anirà afegint 3/4 de litre de l'aigua de coure el bacallà i també la nata i la mel. Es deixa que la salsa arranqui el bull, sense aturar-se de remenar-la, s'hi afegeix la nou moscada i es posa a punt de sal.

En una palangana de forn s'hi col·loca, primer una capa prima de salsa, després s'hi estenen els espinacs i per damunt, els trossos de bacallà; es cobreix tot amb la resta de la salsa, s'empolsa amb el formatge rallat i es posa al forn a gratinar.

## CUIXA DE XOT AMB MEL

### Ingredients:

- 1 Cuixa de xot de 1.800 gr.
- 1 tassó de vi blanc
- 1 tassó de xerès
- 1 tassó de suc de taronja
- 1 pell de taronja
- 100 gr. de mel
- 200 gr. de panses d'Esmirna
- 200 gr. de pinyons
- 200 gr. de figues seques
- Una bresa de pastanagó, porro, api i herbes aromàtiques

### Elaboració:

Es denossa la cuixa deixant-li el tros de la canya; es salpebra i es brida, a fi que quedi ben compacta. La posam dins una palangana i l'aficam al forn, a temperatura forta, perquè agafi color; una vegada ben enrossida hi posarem la bresa i li anirem afegint poc a poc el vi blanc i el xerès.

Una vegada cuita la cuixa, la treurem del forn, posarem un poc d'aigua a la bresa i la courem a poc foc fins que la verdura sigui ben cuita. Llavors passarem aquesta verdura pel colador xinès. Treurem el fil a la cuixa i la posarem altra vegada al forn amb el suc de taronja, la mel ruixada per damunt, perquè es gratini i per últim la salsa de les verdures amb les fruites seques i la pell de la taronja filetejada.

PASTA "CHOUX" (Lioneses, palos, profiterols, petits choux...)

### Ingredients:

- 1/4 de litre d'aigua
- 125 gr. de farina
- 80 gr. de mantega
- 4 ous
- 1 pessic de sal

### Elaboració:

Dins un cassó es posa al foc l'aigua, la mantega i la sal; quan comença a bullir s'hi afegeix la farina, tota d'un cop i es remena amb un a espàtula de fusta, fins aconseguir una pasta espessa que es desferri dels costats; llavors es retira el cassó del foc i s'hi van afegint el ous, d'un en un, remenant molt bé amb l'espàtula.

Amb ajuda d'una mànega pastissera es van formant, sobre una placa de forn, les formes dels pastissos que es vulguin elaborar.

Es couen al forn a uns 210°C. És convenient que refredin dins el mateix forn.

Es poden omplir de crema pastissera, nata, trufa, etc.

Pere Massutí i Esperança Ramis



# Imatges d'ahir



ELS DARRERS DIES (Any 1935).

Diuen els erudits que les festes de Carnestoltes provenen de cerimònies i ritus de religions primitives, de les grans dionísies gregues o de les bacanals i saturnals romanes. Suposam que el grup que apareix a aquesta fotografia de l'any 1935, no tenia grans preocupacions per saber les arrels o antecedents dels dies de disbauxa i diversió que cada any, en declinar el fred, portava el calendari. El que volien era passar els Darrers Dies, que així anomenaven aquestes diades en el seu mallorquí pla i pagès, de la millor manera que poguessin i preparar-se per la Quaresma que si bé en aquells anys de la Segona República ja no era tan austera com en temps anterior, encara era observada en certs aspectes com l'absència de balls i l'observància de l'abstinència en certs dies.

Els que es fotografiaren dins el jardí de Son Morro eren, d'esquerra a dreta i a darrera Maria Mateu "Moreneta", Antònia Amengual "Micaleta", Teresa Martorell "Cas Fuster", Miquel Mateu "Moreneta", Damiana Riera "d'Escorca", Antònia Oliver "Suau", Magdalena Riera "d'Escorca" i Maria Fontanet de "Cas Miet". A davant, Apol·lònia Riera "d'Escorca", Margalida Pons "Escolana", Magdalena Ripoll "Can Soler", Antònia Martorell de "Cas Fuster".